

INFORMACIJA O STATUSU PROJEKATA KOJI SE FINANSIRAJU IZ KREDITNIH SREDSTAVA SA STANJEM NA 30.09.2024. GODINE

Veliki broj infrastrukturnih i drugih razvojnih projekata, koji se realizuju u Crnoj Gori, finansiraju se kreditnim sredstvima obezbijedenim od strane međunarodnih finansijskih institucija ili kroz bilateralne kreditne aranžmane sa određenim državama. Kreditna sredstva se, obično, kombinuju i sa bespovratnim (grant) sredstvima, kako bi investicija bila što povoljnija i obezbijedila što veći učinak u određenoj oblasti.

Potrebno je naglasiti da realizacija projekata u saradnji sa međunarodnim finansijskim institucijama, osim povoljne kreditne i grant podrške, često uključuje kvalitetnu ekspertsku podršku, što je jako važno naročito u slučaju sprovođenja određenih reformskih aktivnosti u poboljšanju određenog zakonodavnog i pravnog okvira.

Obezbjedenje kreditnih sredstava za finansiranje infrastrukturnih projekata od javnog interesa u Crnoj Gori, u skladu sa Zakonom o budžetu i fiskalnoj odgovornosti, se može ostvariti putem direktnog zaduživanja Države ili kroz izdavanje državnih garancija.

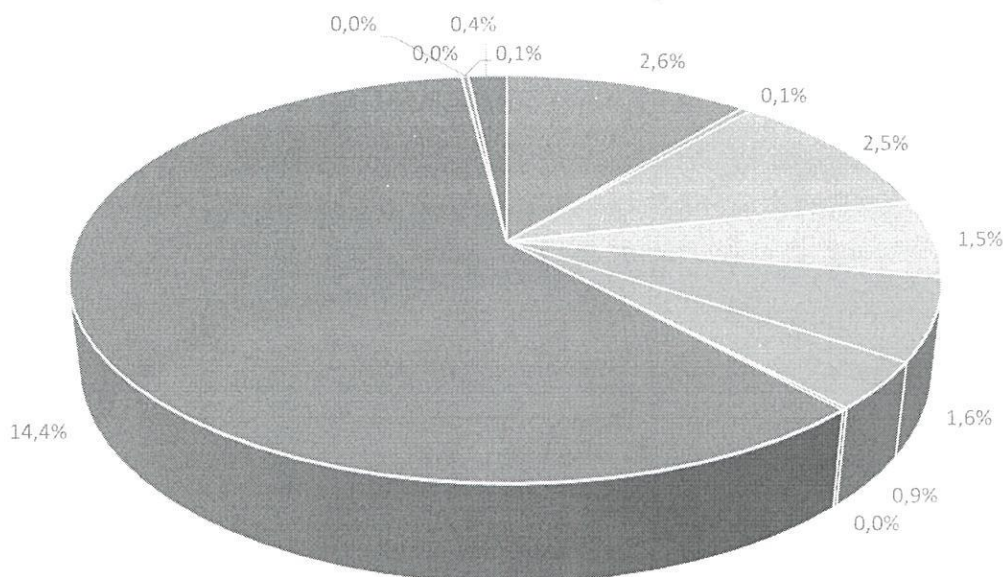
U skladu sa Zaključkom Vlade, br. 04-430/24-1705/2 od 04. aprila 2024. godine, Ministarstvo finansija je pripremlilo Informaciju o statusu projekata koji se finansiraju iz kreditnih sredstava. Predmet ove informacije su oni projekti koji se finansiraju kreditnim sredstvima za koje se direktno zadužila Država, a čija je realizacija u toku.

Uticaj infrastrukturnih projekata na stanje državnog duga i državni budžet

Ukupan državni dug Crne Gore, na dan 30. septembar 2024. godine, iznosio je oko 4,40 milijardi eura, od čega se 1,1 milijardi eura ili oko 24,1% odnosilo na dug po osnovu infrastrukturnih i razvojnih projekata, od kojih su neki već realizovani, a neki su u toku.

Struktura onog dijela državnog duga koji je namijenjen infrastrukturnim i razvojnim projektima može se vidjeti na Grafiku 1. Najveće učešće u dugu po osnovu infrastrukturnih projekata vezano je za najveći infrastrukturni projekat realizovan u Crnoj Gori, izgradnju prve dionice autoputa Bar – Boljari, sa učešćem od 14,4%, a za njim slijedi dug po osnovu projekata finansiranih iz kreditnih aranžmana sa IBRD-om (Svjetska banka) sa učešćem od 2,6% i EBRD-om sa učešćem od 2,5%.

Grafik 1: Struktura dijela državnog koji se odnosi na projekte na 30.09.2024. godine

- Međunarodna banka za obnovu i razvoj (IBRD)
- Međunarodna organizacija za razvoj (IDA)
- Evropska investiciona banka (EIB)
- EBRD
- Razvojna banka Savjeta Evrope (CEB)
- Kreditna banka za obnovu - Njemačka (KfW)
- Poljski kredit
- Exim Kina autoput
- ICO Deponija
- IFAD
- EDC - Helikopteri
- HAPOALIM - oklopna vozila

Kreditni aranžmani za finansiranje projekata su obično zaključeni pod povoljnijim uslovima nego što su to komercijalni krediti, kako u pogledu troškova finansiranja tj. kamatne stope, tako i sa aspekta rokova i dinamike otplate. Na taj način, ova vrsta kredita, po pravilu, mnogo manje operećuje državne finansije od uobičajenih komercijalnih zaduženja.

Međutim, treba uzeti u obzir da realizacija nekih projekata traje duže nego što je predviđeno, što u određenim slučajevima izaziva dodatne troškove, a sa druge strane onemogućava otvaranje prostora za realizaciju novih projekata koji bi mogli biti kandidovani za finansiranje i realizaciju.

U Crnoj Gori se, u ovom trenutku, realizuje 18 projekata koji se finansiraju kreditnim sredstvima za koje se direktno zadužila Država. Ukupna vrijednost pomenutih projekata je, na dan 30. septembar 2024. godine, iznosila 466,25 miliona eura, od čega je povučeno, tj. iskorišćeno oko 221,21 miliona eura ili 47,44% ukupno ugovorenog iznosa.

Pomenutih 18 kreditnih aranžmana, za koje su projekti u toku, zaključeni su sa sledećim kreditorima:

- Međunarodna banka za obnovu i razvoja / Svjetska banka (*International Bank for Reconstruction and Development - IBRD*);
- Evropska investiciona banka (*European Investment Bank-EIB*);
- Banka za razvoj Savjeta Evrope (*Council of Europe Development Bank- CEB*);
- Evropska banka za obnovu i razvoj (*European Bank for Reconstruction and Development - EBRD*);
- Njemačka razvojna banka (*Kreditanstalt für Wiederaufbau-KfW*);
- Izraelska Hapoalim banka.

Navedeni projekti se realizuju ili direktno, od strane ministarstava i drugih organa državne uprave ili putem transfernih zajmova koji podrazumijevaju prosleđivanje kreditnih sredstava korisničkim institucijama, kao što su jedinice lokalne samouprave ili preduzeća u većinskom državnom vlasništvu.

U slučaju transfernih zajmova, Ministarstvo finansija prosleđuje sredstva korisnicima pod istim uslovima pod kojima pozajmljuje sredstva od originalnog kreditora. U slučaju kreditnih aranžmana navedenih u **Tabeli 1**, kroz transferne kredite realizuju se kreditni aranžman sa EIB-om za projekat Vodosnabdijevanje i otpadne vode u Crnoj Gori faza E i kreditni aranžman sa KfW-om za projekat „Vodosnabdijevanje i odvođenje otpadnih voda na Jadranskoj obali“ faza V i V2.

Troškovi koji su povezani sa kreditnim aranžmanima mogu biti različiti. Naime, osim redovne ugovorene kamate, zavisno od kreditora, plaćaju se još i provizija za obradu kredita (*up-front ili front-end fee*), naknada na nepovučena sredstva (*commitment fee*), kao i naknada za produžetak korišćenja kreditnih sredstava.

Troškovi vezani za plaćanje provizije na nepovučena sredstva, a naročito oni koji su vezani za plaćanje naknade za produžetak korišćenja kreditnih sredstava, uzrokovani su kašnjenjima u realizaciji projektnih aktivnosti, te shodno tome zaslužuju posebnu pažnju.

Na ukupno povučeni iznos kreditnih sredstava za razvojne i infrastrukturne projekte koji se trenutno realizuju, do 30. septembar 2024. godine, plaćeno je ukupno oko 10,57 miliona eura kamate i oko 3,88 miliona eura naknade na nepovučena sredstva.

Od pomenutih 18 kreditnih aranžmana za njih 14 je plaćena naknada za obradu kredita u ukupnom iznosu od 4,96¹ miliona eura, dok je, do sada, u dva slučaja plaćena naknada za produžetak korišćenja kreditnih sredstava u iznosu od oko 2,1 miliona eura i to za kreditne aranžmane sa KfW bankom, imajući u vidu da ugovorne odredbe KfW banke propisuju plaćanje predmetne naknade.

Prvi put ova naknada je plaćena 2021. godine za potrebe produžetka korišćenja kreditnih sredstava za realizaciju projekta „Vodosnabdijevanje i odvođenje otpadnih voda na Jadranskoj obali“ faza V i V2. Tom prilikom je, uz saglasnost Vlade (Zaključak br. 04-3600/2 od 22.07.2021. godine), KfW banci plaćeno ukupno 1,6 miliona eura, što je predstavljalo 50% troškova obračunatih od strane KfW

¹ Navedeni iznos sadrži oko 2,90 miliona eura za ASHRA premije, koja je plaćena za dva izvozna kredita sa Hapoalim bankom i to 2020. godine 1,24 miliona eura i 2023. godine 1,92 miliona eura.

banke. Naime, ukupno obračunati troškovi iznosili su oko 3,20 miliona eura, ali je KfW banka odlučila da naplati samo polovinu utvrđenog iznosa.

Odluka Vlade da produži korišćenje kreditnih sredstava za navedne kreditne aranžmane proizašla je iz činjenice da su primorske oštine iskazale interesovanje da neiskorišćena sredstva iskoriste u naredne tri godine (koliko je produženo korišćenje kreditnih sredstava), ali i usled činjenice da bi potpuno otkazivanje kreditnih sredstava, u skladu sa informacijom dobijenom od strane KfW banke, zahtijevalo plaćanje naknade banci od 5,3 miliona eura, dakle skoro tri i po puta više. Rok raspoloživosti kreditnih sredstava je produžen do kraja 2024. godine, a očekuje se dodatni produžetak korišćenja kreditnih sredstava, a samim tim i dodatni troškovi po tom osnovu.

Druga naknada za produžetak korišćenja kreditnih sredstava KfW banci, plaćena je za potrebe projekta „Sakupljanje i prečišćavanje otpadnih voda u Podgorici, faza I" u ukupnom iznosu od 51.874,50 eura, koje su, uz saglasnost Vlade (zaključak br. 04-3896/2, od 23. juna 2022. godine) u jednakim djelovima platili Vlada Crne Gore i Glavni gard Podgorica.

Najčešći uzroci identifikovani od strane korisničkih institucija, koji su doveli do kašnjenja u realizaciji projekata su:

- Česte kadrovske promjene u korisničkim institucijama (Vlada, ministarstva i opštine), što zahtijeva vrijeme za nove rukovodioce da preuzmu započete aktivnosti;
- Nepostojanje sistemskih rješenja za održavanje institucionalne memorije i zadržavanja zaposlenih koji su angažovani na projektima, koji posjeduju detaljne informacije o projektu i specifična znanja za njihovu realizaciju;
- Nedovoljna zrelost projektaka u pogledu uspostavljanja zakonskih, pravnih, administrativnih i institucionalnih pretpostavki za njihovu realizaciju;
- Imovinsko pravni odnosi, prije svega u dijelu eksproprijacije, koji nijesu riješeni prije početka realizacije projekata;
- Povećanje tržišnih cijena koje su uzrokovale povećanje procijenjene vrijednosti projekata i ponuda na tenderima;
- Neuspješnost tenderskih procedura koje su zahtijevale ponavljanje tenderskih postupaka;
- Odbijanje pojedinih lokalnih samouprava da realizuju projekte za čije potrebe je Država uzela kreditna sredstva;
- Pandemija COVID 19;

U nastavku, nakon tabele br. 1 koja sadrži detaljan prikaz svih kreditnih aranžmana vezanih za projekte čija je realizacija u toku, dat je detaljniji opis svakog projekta. U okviru opisa date su informacije o razlozima za kašnjenje u implementaciji projekata, gdje je to zabilježeno, na osnovu podataka koje su dostavile korisničke institucije.

Tabela 1: Informacije o projektima koji se finansiraju iz kredita, a čija je realizacija u toku.

Kreditni aranžman	Godina ugovaranja	Ugovoreni iznos	Plaćena naknada za obradu kredita	Povučeno	Nepovučeno	% iskorišćenosti kreditnih sredstava	Rok raspoloživosti sredstava/ realizacija projekta	Ukupno plaćeno kamate na povučena sredstva	Ukupno plaćeno naknade na nepovučena sredstva	Stanje duga na dan 30.11.2024.
IBRD										
Reforma Poreske administracije	2018	14.00	0.04	5.08	8.92	36.31%	30.09.2025.	0.29	0.20	4.68
Reforma Poreske administracije dodatno finansiranje	2019	4.80	0.01	4.66	0.14	97.07%	30.09.2025.	0.40	0.01	4.54
MIDAS 2	2018	30.00	0.08	15.04	14.96	50.13%	30.06.2025.	1.07	0.37	14.19
MEEP 2	2018	6.00	0.02	5.68	0.32	94.65%	30.06.2025.	0.48	0.04	4.98
Integrirani razvoj Drina i Sava	2020	15.00	0.04	2.45	12.55	16.31%	30.07.2026.	0.07	0.13	2.45
Trgovinske i transportne olaksice	2023	14.50	0.04	1.04	13.46	7.15%	30.04.2028.	0.02	0.05	1.04
UKUPNO IBRD		84.30	0.21	33.94	50.36	40.26%		2.33	0.80	31.88
EIB										
Vodosnabdijevanje i otpadne vode u Crnoj Gori faza E	2016	25.50	0.00	0.00	25.50	0.00%	29.12.2028.	0.00	0.00	0.00
Rekonstrukcija magistralnih puteva	2018	80.00	0.00	30.00	50.00	37.50%	27.07.2025./28.11.2025.	0.40	0.00	29.68
Reforma obrazovanja	2019	18.00	0.00	11.80	6.20	65.56%	06.11.2024.	0.15	0.00	11.80
UKUPNO EIB		123.50	0.00	41.80	81.70	33.85%		0.55	0.00	41.48
CEB										
Predškolska infrastruktura II	2019	10.00		1.50	8.50	15.00%	30.06.2025.	0.05	0.00	1.50
UKUPNO CEB		10.00	0.00	1.50	8.50	15.00%		0.05	0.00	1.50

EBRD										
Lokalni putevi	2020	26.00	0.26	26.00	0.00	100.00%	26.11.2024.	1.92	0.19	22.69
Magistralni putevi	2017	40.00	0.40	33.04	6.96	82.59%	07.12.2024.	2.55	0.51	27.46
UKUPNO EBRD		66.00	0.66	59.04	6.96	89.45%		4.47	0.70	50.15
KFW										
Faza V	2013	36.00	0.18	14.70	21.30	40.84%	30.12.2024.	0.55	0.69	2.02
Faza V-2	2015	28.80	0.14	10.62	18.18	36.87%	30.12.2024.	0.60	0.35	0.36
PG promo	2017	30.00	0.15	23.74	6.26	79.13%	30.06.2025.	1.19	0.32	18.03
Energetska efikasnost III	2019	45.00	0.45	13.47	31.53	29.94%	30.12.2026.	0.16	0.88	11.33
UKUPNO KFW		139.80	0.92	62.53	77.27	44.73%		2.50	2.23	31.74
BANK HAPOALIM										
Nabavka minobacača	2023	16.87	1.24	0.00	16.87	0.00%	12.08.2025.	0.00	0.00	0.00
Nadogradnja oklopnih vozila	2020	25.78	1.92	22.40	3.39	86.87%	17.06.2023.	0.85	0.10	14.93
UKUPNO HAPOALIM BANK		42.65	3.16	22.40	20.25	0.00		0.85	0.10	14.93
Ukupno										
		466.25	4.96	221.21	245.04	47.44%		10.75	3.83	171.68

Projekti koji se finansiraju kreditnim sredstvima Međunarodne banka za obnovu i razvoj Svjetske banke (International Bank for Reconstruction and Development - IBRD)

1. Reforma Poreske Administracije (dvije faze)

Opis i status realizacije:

Vlada Crne Gore je 2018. godine, potpisala ugovor kreditu sa IBRD-om o za projekat Reforma poreske administracije u ukupnoj vrijenodsti od 14,0 miliona eura, dok je 2019. godine potpisala ugovor o dodatnom finansiranju kojim je odobreno dodatnih 4,8 miliona eura kreditnih sredstava za ovaj projekat.

Projekat sprovodi Poreska uprava Crne Gore, sa predviđenim periodom realizacije od 2018. do 2025. godine. Razvojni cilj projekta je da poboljša djelotvornost operativnih funkcija Poreske uprave i smanji troškove poreskih obveznika prilikom izmirivanja poreskih obaveza.

Projekat se sastoji od četiri komponente:

1. Institucionalni razvoj, koji jača strateški fokus, integritet, upravljanje kadrovima i analitičke kapacitete Poreske uprave;
2. Modernizacija poslovnih procesa i poboljšanje operativne efikasnosti Poreske uprave;
3. Poboljšanje usluga za poreske obveznike, uključujući modernizaciju usluga i bolju komunikaciju; i
4. Elektronska fiskalizacija računa, koja omogućava efikasnije prikupljanje podataka i smanjenje utaje PDV-a.

Ključna aktivnost projekta je nabavka novog Integrisanog IT sistema za upravljanje prihodima (IRMS), usklađenog sa međunarodnim standardima. Ugovor za IRMS, vrijedan 8,5 miliona eura, potpisan je u maju 2023. godine, sa konzorcijumom OWL ("OSA Računarski inženjering" d.o.o. Srbija, "wedoIT-solutions" GmbH Austrija i "Lanaco" d.o.o. Bosna i Hercegovina), sa rokom realizacije do septembra 2025. godine. Međutim, imajući u vidu kašnjenje u realizaciji kompletnog ugovora, do sada je pripremljena dokumentacija koja se odnosi na Konceptualni dizajn, Arhitekturu IRMS sistema, Plana migracije, i postavljeno je testno i razvojno okruženje. U pogledu funkcionalnosti budućeg sistema, u toku je izrada funkcionalnosti modula za registraciju, kao i sagledavanja modaliteta za migraciju registracionih podataka. Glavni razlozi kašnjenja se odnose na nespremnost izabranog dobavljača za realizaciju ovako kompleksnog projekta, uz dodatnu nespremnost zaposlenih unutar Poreske uprave za realizaciju projekta. U pogledu rješavanja nastalog kašnjenja, dobavljač je dužan da angažuje sve resurse kako bi se evidentno kašnjenje sustiglo, a u isto vrijeme je neophodno raditi na jačanju tima za implementaciju unutar Poreske uprave. U okviru projekta ugovorena je i nabavka hardvera neophodnog za funkcionisanje novog IRMS, čija je ukupna vrijednost 1.1 miliona eura, koji je isporučen i trenutno se radi na njegovoj instalaciji i integraciji.

Pored nabavke IRMS sistema, projekat uključuje uspostavljanje "Platforme za analitiku podataka – skladište podataka /Data warehouse (DWH) – poslovna inteligencija/business intelligence (BI)", čija je svrha uspostavljanje kvalitetne baze istorijskih podataka i podataka vezanih za tekuće transakcije kako bi se omogućilo kvalitetno izvještavanje i analitika podataka. Ugovor za realizaciju je zaključen u decembru 2021. godine, sa kompanijom "Saga" d.o.o. Beograd u ukupnoj vrijednosti od 1,76 miliona

eura, dok je rok za realizaciju bio do oktobra 2024. godine. Faza ugovora koja se odnosi na prenos i obradu podataka za potrebe elektronske fiskalizacije je puštena u produkciju u oktobru 2023. godine, dok je faza koja se odnosi na prenos i obradu podataka za ostale postojeće sisteme Poreske uprave u značajnom kašnjenju. Razlog kašnjenja se prvenstveno odnosi na konstataciju dobavljača da ugovorom definisani obim iz ove faze nije moguće realizovati u ugovorom predviđenom roku, već je neophodno značajno vremenski produžiti trajanje projekta kako bi se pokrile sve ugovorom predviđene oblasti, a što nije prihvatljivo za Poresku upravu. Imajući navedeno u vidu, planirano je da se ugovor sa dobavljačem sporazumno prekine i u toku su aktivnosti vezane za ovo pitanje.

U pogledu realizacije dijela projekta koji se odnosi na uspostavljanje sistema za elektronsku fiskalizaciju, kompletan sistem (nabavka hardvera i softvera, kao i obuka zaposlenih unutar Poreske uprave) je pušten u produkciju, a u decembru 2021. godine potpisan je sertifikat za operativno prihvatanje cijelog sistema.

Procenat iskorišćenosti sredstava iz ugovora o kreditu od 14 miliona eura je 36,3%.

Procenat iskorišćenosti sredstva iz ugovora o kreditu za dodatno finansiranje (koji se odnosi na na komponentu elektronske fiskalizacije) od 4,8 miliona eura je 97,1%.

2. Drugi projekat energetske efikasnosti MEEP 2

Opis i status realizacije:

Vlada Crne Gore je 2018. godine sa IBRD-om potpisala ugovor o kreditu za projekat "Energetska efikasnost u Crnoj Gori-druga faza " (MEEP 2), sa rokom implementacije do kraja juna 2025. godine.

Projektne aktivnosti su finansirane: kreditnim sredstvima od 6 miliona eura, sredstvima planiranim državnim budžetom u vrijednosti od 3,23 miliona eura (0,73 miliona eura za Opštu bolnicu u Nikšiću i 2,5 miliona eura za završetak adaptacije objekata planiranih projektom), kao i iz ušteda ostvarenih u okviru projekta.

Planirane aktivnosti u okviru projekta su:

- primjena mjera energetske efikasnosti u 18 zdravstvenih ustanova (34 zdravstvena objekta),
- uspostavljanje monitoring sistema za praćenje nivoa komfora u zdravstvenim objektima, kroz praćenje potrošnje energenata i vode, i
- kreiranje održivog sistema finansiranja projekata energetske efikasnosti u javnom sektoru.

Postignuti rezultati:

- Završeni su radovi ukupne vrijednosti od 5,48 miliona eura na 14 zdravstvenih ustanova i to: domovi zdravlja Berane, Rožaje, Plav, Ulcinj, Tivat, Danilovgrad, Mojkovac, Podgorica-Blok V i Podgorica-Golubovci, Zdravstvena stanica Žabljak, specijalne bolnice Dobrota-Kotor i Risan i opšte bolnice Bar i Nikšić (glavna zgrada –građevinsko zanatski radovi).
- U toku su radovi vrijedni 2,44 miliona eura na 4 zdravstvene ustanove i to: Opšta bolnica Nikšić (glavna zgrada –mašinsko i elektro radovi i radovi na objektima dječijeg dispanzera i zgrade psihijatrije) i domovi zdravlja Podgorica-Konik, Bar i Herceg Novi.

- Ostvarene su uštede u adaptiranim objektima, a sredstva od ušteta se koriste za dalje radove u okviru projekta. Ukupne uštede za period 2021- 2024. godine iznose 0,90 miliona eura.
- Pripremljen je Operativni priručnik za dugoročni finansijski model za implementaciju projekta energetske efikasnosti.

Buduće aktivnosti:

- Završetak radova na 4 zdravstvena objekta (Opšta bolnica Nikšić, glavna zgrada-mašinsko i elektro radovi i radovi na objektima dječijeg dispanzera i zgrade psihijatrije i domovi zdravlja Podgorica-Konik, Bar i Herceg Novi) do juna 2025. godine.
- Kontinuirani monitoring i evaluacija nad izvođenjem radova.
- Sprovođenje tehničkog i socijalnog monitoringa i evaluacije, a kako bi se utvrdila potrošnja energenata, odnosno, percepcija krajnjih korisnika o benefitima primijenjenih mjera energetske efikasnosti.
- Promocija održivog modela finansiranja projekata energetske efikasnosti.

Prema informacijama dobijenim od nadležnog Ministarstva energetike, do 30. juna 2025. godine, odnosno, do kraja implementacije projekta, završiće se sve planirane obaveze.

Procenat iskorišćenosti sredstava iz ugovora o kreditu od 6 miliona eura je 94,6%.

3. Drugi projekat institucionalnog razvoja i jačanja poljoprivrede (MIDAS 2)

Opis i status realizacije:

Vlada je u martu 2018. godine potpisala ugovor o kreditu sa IBRD-om za finansiranje Drugog Projekta institucionalnog razvoja i jačanja poljoprivrede Crne Gore (MIDAS 2), čija je ukupna vrijednost 30 miliona eura i sa planiranim rokom realizacije od pet godina (do kraja 2023. godine). Usled usporene dinamike realizacije projekta, rok za realizaciju produžen je do kraja juna 2025. godine.

Cilj projekta je poboljšanje konkurentnosti sektora poljoprivrede i ribarstva u Crnoj Gori, kroz unaprijeđenu državnu podršku u Crnoj Gori, u skladu sa zahtjevima za pristupanje EU.

Projekat pruža podršku Crnoj Gori za ispunjenje mjerila za sledeća pregovaračka poglavlja u procesu pristupanja EU: poglavlje 11 - Poljoprivreda i ruralni razvoj, poglavlje 12 - Bezbednost hrane, veterinarska i fitosanitarna politika, i poglavlje 13 - Ribarstvo.

Realizovane aktivnosti po poglavljima:

Poglavlje 11

- Grantovi za poljoprivredu i ruralni razvoj u vrijednosti od 4,9 miliona eura.
- Jačanje kapaciteta Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede ka ispunjavanju uslova za pristupanje EU, kroz nabavku IT opreme, serverske opreme, softvera, razvoj registara, izradu projektne dokumentacije za infrastrukturne projekte, razvoj strateških dokumenata, kao i jačanje administrativnih kapaciteta u vrijednosti od 3,4 miliona eura.

Poglavlje 12

- Obezbijeđena tehnička pomoć za izradu biznis plana za uspostavljanje održivog sistema upravljanja nusproizvodima životinjskog porijekla (ABP) u Crnoj Gori u vrijednosti od 0,17 miliona eura.
- Obezbijeđena tehnička pomoć za izradu biznis plana, pravnog okvira za upravljanje i dokumentacije za akreditaciju Nacionalne referentne fitosanitarne laboratorije i izrada projektne dokumentacije za građevinske radove 0,2 miliona eura.
- Razvoj Veterinarskog informacionog sistema (VIS) u vrijednosti 1,3 miliona eura.
- Potpisan je ugovor za nadogradnju IV sprata Biotehničkog Fakulteta na kojem će biti smještena Nacionalna referentna Fitosanitarna laboratorija u vrijednosti od 2,3 miliona eura.

Poglavlje 13

- Dodijeljeni Grantovi za razvoj ribarstva za ukupno 19 ribara u vrijednosti od 1,8 miliona eura, vrijednost realizovanih investicija 2,4 miliona eura.
- Izrada studije uticaja na životnu sredinu za ribarsku luku na Rtu Đeran u vrijednosti 0,45 miliona eura.
- Modernizacija sektora ribarstva uključujući nabavku broda za ribarsku inspekciju, podršku razvoja akvarijuma Instituta za biologiju mora, izradu strateških dokumenata i jačanje administrativnih kapaciteta u vrijednosti od 1,1 milion eura.
- Podnošenje zahtjeva Svjetskoj banci za podršku izgradnji ribarske luke na Rtu Đeran.
- procjena stanja ribarskih plovila (koče i plivarice) kojim su definisana potrebna sredstva za rekonstruisanje 22 plovila kako bi se kroz grant podršku unaprijedila i vratila u plovno stanje

Aktivnosti koje su u toku:

Poglavlje 11

- Tenderi za izradnju Kuća poljoprivrede (regionalne kancelarije buduće Agencije za plaćanja u poljoprivredi) u Beranama i Pljevljima.
- Nadogradnja registara poljoprivrednih gazdinstava i uspostavljanje integrisanih poljoprivrednih registara (0,3 miliona eura).
- Tender za Ex-post evaluaciju IPARD II programa 2014 - 2020

Poglavlje 12

- Evaluacija ponuda po tenderima za izradu idejnog projekta i studije uticaja na životnu sredinu i društvo postrojenja za preradu nus proizvoda životinjskog porijekla (ABP).

Poglavlje 13

- Evaluacija tehničkih ponuda za pripremu glavnog izvođačkog projekta za ribarsku luku.
- Evaluacija ponuda za reviziju glavnog projekta ribarske luke.
- Opremanje 10 lokacija za mjerenje i registraciju ulova (0,6 miliona eura).

Buduće aktivnosti:

- Potpisivanje ugovora o izgradnji Kuća poljoprivrede u Beranama i Pljevljima.
- Priprema dokumentacije za usvajanje informacije o izgradnji Kuće poljoprivrede u Nikšiću i priprema tendera za izradu glavnog projekta.

- Objavljivanje tendera za instalaciju laboratorijske opreme i opremanje Nacionalne Fitosanitarne Laboratorije.
- Potpisivanje ugovora i izrada projektne dokumentacije za izgradnju postrojenja za preradu nus proizvoda životinjskog porijekla.
- Potpisivanje ugovora i izrada studije uticaja na životnu sredinu i društvo izgradnje i funkcionisanja postrojenja za preradu nus proizvoda životinjskog porijekla (ABP).
- Potpisivanje ugovora i izrada glavnog izvođačkog projekta za ribarsku luku na Rtu Đeran.
- Ex-post evaluacija IPARD II programa 2014 – 2020 Nabavka opreme i vozila za regionalne kancelarije Direktorata za plaćanja u poljoprivredi u Beranama i Pljevljima

Razlozi za kašnjenje implementacije projekta

Početak pandemije COVID-19 uzrokovao je značajna kašnjenja u aktivnostima.

Proces tranzicije Vlade 2020. godine, takođe je zahtijevao vrijeme da se imenuje novo rukovodstvo i upozna sa projektnim aktivnostima. Po završetku ovog procesa, koji je trajao skoro godinu dana, novo rukovodstvo Ministarstva nastavilo je da daje sve od sebe uz nepokolebljivu posvećenost unapređenju implementacije projekta.

U avgustu 2022. godine Crna Gora se suočila sa sajber-napadom, koji je na određeno vrijeme rezultirao čak i potpunom blokadom sistema javne uprave. Sistem ne samo da je onemogućen za upotrebu, već su brojna dokumenta nestala, onemogućena je komunikacija i pristup sistemu. To je imalo veliki uticaj na realizaciju aktivnosti koje se sprovode kroz projekat, kao što su razvoj softvera, razvoj Veterinarskog informacionog sistema (VIS), te izrada tehničke dokumentacije za infrastrukturne objekte.

Razlozi za kašnjenje u implementaciji preostalih infrastrukturnih aktivnosti su uglavnom objektivne prirode i nijesu mogli biti predviđeni prilikom njihovog planiranja.

U slučaju *Kuće poljoprivrede u Beranama* raspisivanje tendera za građevinske radove kasnilo je preko četiri mjeseca zbog dodatnih zahtjeva CEDIS-a za izmještanje električnih kablova koji se nalaze podzemno na parceli iako ti kablovi nijesu bili dio Urbanističko-tehničkih uslova. Dodatno, tender za građevinske radove raspisan u januaru 2024. godine, zbog visoke ponuđene cijene, ponovljen je u aprilu 2024. godine i zatvoren u junu 2024. godine. Istovremeno je raspisan tender za građevinske radove za Poljoprivrednu kuću u Pljevljima. Ponuđena cijena za oba tendera je ponovo bila značajno iznad projektovane vrijednosti te je tender morao biti ponovljen 15. novembra 2024. godine. U slučaju Berana to je bio treći tender, a Pljevalja drugi.

Zbog nepredviđenih tehničkih razloga, napredak u izradi glavnog projekta za *Nacionalnu fitosanitarnu laboratoriju* bio je zaustavljen više od godinu dana. Prvo je, po uputstvu MUP-a, glavnim projektom trebalo projektovati i stabilan sistem protivpožarne zaštite. Nakon toga, prilikom podnošenja glavnog projekta na tehničku reviziju, ispostavilo se da predložena čelična konstrukcija, koja je bila neophodna za održavanje krova, nije sigurna, te se moralo ući u proceduru izmjene predloženog rješenja krova, a samim tim i idejnog projekta.

Najveće kašnjenje u implementaciji tiče se aktivnosti na izradi *Postrojenja za preradu nus proizvoda životinjskog porijekla*. Ova aktivnost uvrštena je u MIDAS 2 projekat aneksom ugovora o kreditu od 20. juna 2022. godine, a nakon odluke Vlada Crne Gore iz decembra 2021. godine, kojom je usvojena Informacija o izgradnji postrojenja za preradu nusproizvoda životinjskog porijekla, na lokaciji Čelinska kosa, KO Majstorovina, Bijelo Polje.

Uzimajući u obzir neizvjesnost izgradnje Regionalnog centra za čvrsti komunalni otpad na lokaciji Čelinska kosa i samim tim izgradnje putne infrastrukture do lokacije, koja je do 2022. godine bila dio

kapitalnog budžeta, a nakon toga je isključena, te ograničeni vremenski rok za realizaciju MIDAS 2 projekta, izgradnja postrojenja za preradu nusproizvoda životinjskog porijekla je značajno ugrožena. Iz tog razloga, Ministarstvo je početkom 2023. godine pokrenulo aktivnosti na definisanju nove lokacije za izgradnju postrojenja, što je rezultiralo time, da je na sjednici Vlade od 18. aprila 2024. godine, donijeta odluka o promjeni lokacije za izgradnju postrojenja za preradu nusproizvoda životinjskog porijekla, na način, što je umjesto lokacije Čelinska kosa, određena nova lokacija Gračanica, Nikšić. Zahtjev za izdavanje urbanističko-tehničkih uslova za izgradnju postrojenja je podniet Opštini Nikšić 22. aprila 2024, dok je 17. juna izdat nacrt UT uslova, za koje je potrebno pribaviti saglasnosti relevantnih institucija. Trenutno je u postupku finalizacija opisa posla za izradu idejnog projekta, nadzor radova i reviziju glavnog projekta, kao i izradu studije uticaja izgradnje i funkcionisanja ovog postrojenja na životnu sredinu i društvo.

Zaključkom Vlade 08-312/24-2048/2 od 25. aprila 2024. godine kojim je usvojena je informacija o promjeni lokacije za izgradnju postrojenja za preradu nusproizvoda životinjskog porijekla, definisano je da se Svjetskoj banci uputi zahtjev za produženje trajanja projekta za dodatna 24 mjeseca. Ovo kako bi se osigurala implementacija aktivnosti na uspostavljanju održivog sistema upravljanja nusproizvodima životinjskog porijekla (ABP) što je jedno od mjerila za zatvaranje poglavlja 12. U skladu sa zaključkom zahtjev je Svjetskoj Banci dostavljen 03. jula 2024. godine. U skladu sa poslednjim izvještajem sa redovne misije MIDAS 2 projekta biće odobreno produženje od 12. mjeseci kako bi se realizovale započete aktivnosti dok će sama izgradnja postrojenja biti realizovana u okviru novog projekta Svjetske Banke čija priprema je u toku.

Procenat iskorišćenosti sredstava iz ugovora o kreditu od 30 miliona eura je 50,1%.

4. Program integrisanog razvoja koridora rijeka Save i Drine uz korišćenje višefaznog programskog pristupa

Opis i status realizacije:

Vlada je 2022. godine zaključila ugovor o kreditu sa IBRD-om za regionalni projekat Integrisanog razvoja koridora rijeka Save i Drine u ukupnoj vrijednosti od 15 miliona eura, sa rokom realizacije do kraja jula 2026. godine. Projekat predstavlja jednu od najvećih regionalnih inicijativa Svjetske banke u oblasti upravljanja vodama čija je ukupna vrijednost 330 miliona eura (od kojih se 15 miliona eura odnosi na Crnu Goru), a čiji je primarni cilj razvoj infrastrukture za zaštitu od poplava.

Iako su u okviru Projekta pripremljeni idejni projekti za 13 ugroženih lokacija, Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede i jedinice lokalne samouprave usaglasile su se da se krene u realizaciju projektnih aktivnosti na pet ugroženih lokacija koje imaju najveći negativan efekat na lokalno stanovništvo, i to:

- Uređenje lijeve obale Lima u Bijelom Polju,
- Regulacija rijeke Lim u Beranama,
- Regulacija rijeke Lim u Brezojevici (Plav),
- Regulacija rijeke Grnčar nizvodno od mosta (Gusinje),
- Regulacija rijeke Grnčar od Ade do granice sa Albanijom (Gusinje).

Prvobitno procijenjena vrijednost projekta za 13 ugroženih lokacija iznosila je 14,5 miliona eura, ali je ova vrijednost, zbog rasta tržišnih cijena, porasla na 24,5 miliona eura, što je uticalo da se smanji broj ugroženih lokacija, koje će biti obuhvaćene predmetnim projektom.

Do sada su zaključena dva ugovora o izvođenju radova, i to za projekte:

- Regulacija Lima u Beranama, u vrijednosti od 4.414.469,88 eura i
- Uređenje lijeve obale Lima u Bijelom Polju u vrijednosti od 4.187.315,35 eura.

Takođe, zaključen je i ugovor za konsultantske usluge nadzora nad ovim radovima, u vrijednosti od 349.932,00 eura.

Pored toga, još jedan tender za izvođača radova je trenutno aktivan, i to za projekat "Regulacija rijeke Grnčar nizvodno od saobraćajnog mosta u Gusinju", čija je procijenjena vrijednost oko 4.5 mil eura, a potpisivanje ugovora se očekuje na jesen 2024. godine. Dobijene su dvije ponude od kojih je samo jedna bila ispravna. Vrijednost dobijene ponude od strane Konzorcijuma Kolubara&HSV je 5,6 mil eura.

Zbog nedostatka sredstava za završetak ovih radova po ponudjenoj cijeni (procijenjena vrijednost radova 4.5 mil eura), moguće je da će Projekat regulacije rijeke Grnčar biti podijeljen u dvije faze.

Aktivnosti koje su u toku:

Berane i Bijelo Polje, ukupna vrijednost radova 8,6 miliona EUR, izvođač Konzorcijum Kolubara&HSV.

Tenderi za regulaciju rijeke Lim u Beranama i Bijelom Polju, objavljeni su prvi put u ljeto 2022. godine, ali zbog značajnog porasta cijena u građevinskom sektoru i nedovoljno ponuda, Vlada Crne Gore nije prihvatila inicijalne ponude, koje su u tom momentu bile znatno veće od tržišnih cijena. Tenderi su ponovo raspisani u septembru 2023. godine. U martu 2024. godine ugovor je dodijeljen najkvalitetnijem ponuđaču, pa su radovi, iz navedenih razloga, započeli tek u maju 2024. godine. Radovi na oba gradilišta se odvijaju u skladu sa predviđenom dinamikom i očekuje se da će biti završeni u predviđenim rokovima.

Planirane aktivnosti:

Gusinje:

Projekat Regulacije rijeke Grnčar od Ade do granice sa Albanijom (Gusinje), ima tehničke nedostatke i suočava se sa neodrživo visokim troškovima, ali i neriješenim imovinsko-pravnim odnosima. Stoga, ovaj projekat, nije mogao biti pokrenut i realizovan u okviru prve faze projekta Program integrisanog razvoja koridora rijeka Save i Drine. Očekuje se da će postojeća dokumentacija biti doradana i korigovana i ovaj projekat biti realizovan tokom faze II projekta koja počinje 01.01.2026. godine.

Plav: Opština Plav odustala od regulacije rijeke Lim u Brezovevici. U međuvremenu su pokrenute pripreme za podršku projekta Regulacije i rehabilitacije Plavskog jezera. Ovaj projekat će biti kandidovan za fazu II Programa integrisanog razvoja koridora rijeka Save i Drine.

Očekuje se da do kraja novembra 2025. godine radovi u Beranama i Bijelom Polju budu završeni a izvođač isplaćen u potpunosti (8,6 mil eura). Takođe, do kraja prve faze SDIP-a, radovi u Gusinju u centru grada bi trebalo da budu završeni, dok su radovi u Gusinju preneseni u drugu fazu projekta (2026-2030).

Ovi projekti štite naselja od poplava i poboljšavaju atraktivnost Bijelog Polja i Berana.

Procenat iskorišćenosti sredstava iz ugovora o kreditu od 15 miliona eura je cca 16,3%.

5. Projekat olakšica u trgovini i transportu na Zapadnom Balkanu

Ugovor o kreditu za Projekat olakšica u trgovini i transportu na Zapadnom Balkanu, Vlada Crne Gore zaključila je sa IBRD-om 2023. godine u ukupnom iznosu od 14,5 miliona eura sa rokom realizacije do kraja aprila 2028. godine.

Projekat je dio regionalnog programa čiji je cilj da se smanje troškovi trgovanja i poveća efikasnost saobraćaja u regionu. Program se sastoji od dvije faze: prva faza koja pokriva period 2019-2024 u kojoj učestvuju Albanija, Sjeverna Makedonija i Srbija i druga faza koja pokriva period 2021-2026. godine u kojoj učestvuju Bosna i Hercegovina, Kosovo i Crna Gora.

Program ima zajedničku strukturu, koja će se fokusirati na: (i) olakšavanje prekograničnog kretanja roba; (ii) unapređenje efikasnosti saobraćaja i predvidljivosti i (iii) unapređenje pristupa tržištu za trgovanje uslugama i investicije.

Konkretan obim aktivnosti će biti prilagođen i dogovoren u svakoj zemlji pojedinačno. Identifikacija projekta i pripremne aktivnosti za zemlje iz druge faze, uključujući Crnu Goru, su trebale da započnu tokom 2020. godine, pri čemu bi te zemlje imale koristi od iskustva stečenog tokom implementacije prve faze.

U septembru 2023. godine Ugovor o zajmu je postao efektivan. U septembru 2023. godine su izabrani koordinator projekta i projekt menadžer koji su na ovim funkcijama ostali do januara 2024. godine. U ovom periodu nije bilo vidljivih rezultata na realizaciji projekta.

U februaru 2024. godine je Ministarstvo saobraćaja imenovalo novog koordinatora projekta. Nakon objavljenog konkursa za poziciju projektnog menadžera (PM) PIU (Project Implementation Unit-PIU) u februaru 2024. godine i odrađenih procedura evaluacije, izabran je novi PM i sa njim potpisan ugovor 29.04.2024. godine. Od tog trenutka počinje intenzivnija saradnja sa Svjetskom bankom i sa krajnjim korisnicima sredstava iz zajma. Međutim, kako je tokom misije Svjetske banke koja je održana od 09.09-11.09.2024. godine utvrđeno da je napravljen samo limitirani napredak u implementaciji projekta Ministarstvo saobraćaja je odlučilo da raskine ugovor sa projektnim menadžerom nakon isteka probnog perioda od 6 mjeseci i upravljanje projektom preuzelo je Ministarstvo saobraćaja do angažmana novog projektnog menadžera.

Svjetska banka je organizovala misiju u Crnoj Gori u periodu 04.06-06.06.2024. godine gdje su održani sastanci sa predstavnicima institucija, razgovarano je o budućim planovima i detaljima korišćenja sredstava po komponentama. Kao prioritete zadatke na realizaciji projekta navedeni su uspostavljanje STEP (Systematic Tracking of Exchanges in Procurement) procedura, korigovanje Plana nabavki (Procurement Plan) i osposobljavanje kancelarije PIU u tehničkom i kadrovskom smislu.

U periodu jun-jul 2024. godine objavljeni su javni oglasi za izbor kadrovskih rješenja na pozicijama administrativnog asistenta i stručnjaka za željeznice, carine i transportne politike (Railway Specialist, NSW & Custom Specialist i Transport Policy Expert). Pomenute procedure su bile samo djelimično uspješne pa će javni oglasi za administrativnog asistenta i stručnjaka za saobraćajne politike biti ponovljen krajem decembra 2024. godine.

Očekuje se da će PIU biti kompletirana do početka februara 2025. godine sa izuzetkom ITS eksperta. Oglašavanje za poziciji ITS Expert nije odrađeno s obzirom na planirane izmjene u komponentama Plana nabavki (PP) vezano za digitalizaciju. Međutim, kako do očekivanih izmjena nije došlo plan je da se javni oglas za ITS eksperta raspiše najkasnije početkom februara 2024. godine.

Sljedeći koraci:

1. Za period 27.01-30.01.2025 godine planirana je nova misija Svjetske banke u Crnoj Gori
2. Raspisivanje oglasa za preostale pozicije u okviru PIU jedinice.
3. Nabavka kompjuterske i kancelarijske opreme za PIU će biti sprovedena u januaru 2025. godine
4. Izrada ToR-a za ITS eksperta

Procenat iskorišćenosti sredstava iz ugovora o kreditu od 14,5 miliona eura je 7,1%.

Projekti koji se finansiraju kreditnim sredstvima Evropske investicione banke (European Investment bank - EIB)

1. Vodosnabdijevanje i otpadne vode u Crnoj Gori

Opis i status realizacije: EIB je obezbjedio finansijski okvir od 57 miliona eura, u okviru kojeg su zaključena četiri kreditna aranžmana, u sljedećim iznosima: 5 miliona eura (faza B), 16,5 miliona eura (faza C), 10 miliona eura (faza D) i 25,5 miliona eura (faza E).

Od ukupno ugovorenog iznosa sa EIB-om, povučen je cjelokupan iznos raspoloživih sredstava u okviru finansijskih ugovora za fazu B, C, i D, odnosno povučen je iznos od 31,50 miliona eura, dok su sredstva predviđena finansijskim ugovorom koji se odnosi na fazu E, u iznosu od 25,5 miliona eura, u cijelosti na raspolaganju do decembra 2028. godine. Pomenuti kreditni aranžmani namijenjeni su rješavanju problema komunalne infrastrukture u velikom broju crnogorskih Opština.

Do sada su realizovani ili se realizuju projekti u više crnogorskih opština. Vrijednost do sada zaključenih ugovora o prenosu kreditnih sredstava sa Glavnim gradom Podgorica, Prijesticom Cetinje i Opštinama Andrijevića, Bijelo Polje, Nikšić, Pljevlja, Rožaje i Ulcinj iznosi cca 34 miliona eura, od čega je do decembra 2024. godine utrošeno oko 30 miliona eura. Preostali iznos od 23,05 miliona eura je, zaključcima Vlade Crne Gore br. 07-011/23-738/2 od 24.02.2023. godine i br. 08-335/24-1491/2 od 28.03.2024. godine, raspoređen za realizaciju prioriternih projekata u Prijesticima Cetinje i Opštinama Bijelo Polje, Kolašin, Mojkovac, Nikšić, Pljevlja i Rožaje.

Do sada su u potpunosti realizovani projekti izgradnje komunalne infrastrukture u Glavnom gradu Podgorica (unapređenje sistema vodosnabdijevanja tadašnjih gradskih opština Zeta i Tuži), Prijestonici Cetinje (dio kanalizacione mreže i prioritetne aktivnosti na unapređenju vodosnabdijevanja), Opštini Andrijevica (unapređenje sistema vodosnabdijevanja), Opštini Bijelo Polje (dio kanalizacione mreže), Opštini Nikšić (postrojenje za prečišćavanje otpadnih voda), Opštini Pljevlja (postrojenje za prečišćavanje otpadnih voda i dio kanalizacione mreže) i Opštini Rožaje (unapređenje sistema vodosnabdijevanja). U toku su završne aktivnosti na izgradnji kanalizacione mreže u opštini Ulcinj, kao i niz pripremnih aktivnosti za realizaciju prioritetnih projekata u Prijestonici Cetinje i opštinama Kolašin, Mojkovac, Rožaje, Pljevlja, Bijelo Polje i Nikšić, o kojima će biti više riječi u nastavku informacije.

Tokom realizacije projekta sa EIB je dolazilo do kašnjenja u realizaciji iz različitih razloga (neblagovremeno rešavanje imovinsko-pravnih odnosa, loš kvalitet projektne dokumentacije, neadekvatna organizacija ugovarača, kašnjenje u obezbjeđivanju sredstava za realizaciju projekata iz drugih izvora finansiranja, pandemija Covid-19, itd.), što je iziskivalo da se pomenuti implementacioni izazovi rešavaju u saradnji nadležnih državnih i lokalnih institucija (ministarstva, lokalne samouprave i implementaciona jedinica) i međunarodnih partnera. Takođe, zbog kašnjenja u realizaciji pojedinih projekata bilo je promjena obuhvata projekta sa EIB, na način što su sredstva preraspoređena na druge, spremnije, projekte, za koje se očekuje da će biti realizovani do kraja 2028. godine. Treba istaći da je, kao podrška finansiranju projekta sa EIB, u prethodnom periodu obezbijeđeno preko 57 miliona eura bespovratnih sredstava za pripremu tehničke dokumentacije i finansiranje investicija, uglavnom kroz apliciranje za sredstva Zapadnobalkanskog investicionog okvira (WBIF).

U nastavku se nalazi kratak pregled aktivnosti na realizaciji prioritetnih projekata:

Izgradnja postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda i kanalizacione mreže u opštini Kolašin i unapređenje vodosnabdijevanja”, oko 12 miliona eura

Projekat u Opštini Kolašin obuhvata izgradnju postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda (PPOV) kapaciteta 6.000 ES i kanalizacione mreže dužine 23 km, sa planiranom prvom fazom od 4.000 ES i 9,2 km mreže. Procijenjena vrijednost projekta iznosi 12 miliona eura, od čega je iz investicionog granta WBIF obezbijeđeno 8,3 miliona eura, a iz kredita EIB 4 miliona eura. U toku su završne aktivnosti na potpisivanju ugovora o transferu kreditnih i ugovora o prenosu grant sredstava Opštini Kolašin. Očekuje se da će oba ugovora biti potpisana do kraja 2024. godine.

Trenutno je u toku tenderski postupak faza za izbor nadzora nad izvođenjem radova na izgradnji kanalizacione mreže, PPOV i sprovođenju mjera vodosnabdijevanja. Ugovaranje se očekuje krajem I kvartala 2025. godine. Tenderska dokumentacija za izbor izvođača radova na izgradnji kanalizacione mreže, projektovanju i izgradnji PPOV i sprovođenju mjera vodosnabdijevanja je pripremljena i u toku je stvaranje preduslova za objavu javnog poziva koja se očekuje do kraja decembra 2024. godine ili u januaru 2025. godine.

Ključni izazovi na realizaciji projekta uključuju blagovremeno sprovođenje tenderskog postupka i širenje mreže zbog investicionog buma u Opštini, kao i tretman i odlaganje kanalizacionog mulja.

Unapređenje sistema upravljanja otpadnim vodama u opštini Mojkovac, oko 4,2 miliona eura

Projekat u opštini Mojkovac obuhvata radove na unapređenju sistema za upravljanje otpadnim vodama, izgradnjom nove fekalne kanalizacione mreže, razdvajanjem postojeće atmosfere i fekalne mreže i adaptacijom i unaprijeđenjem rada postojećeg PPOV. Procijenjena vrijednost projekta je 4,2 miliona eura, od čega je iz investicionog granta WBIF obezbijeđeno 2,9 miliona eura, a iz kredita EIB do 1,5 miliona eura. U toku su završne aktivnosti na potpisivanju ugovora o transferu kreditnih i ugovora o prenosu grant sredstava Opštini Mojkovac. Očekuje se da će oba ugovora biti potpisana do kraja 2024. godine.

Trenutno je u toku tenderski postupak (II faza) za izbor nadzora nad izvođenjem radova, kao i tenderski postupak za izbor izvođača radova na adaptaciji postojećeg PPOV i izgradnji kanalizacione mreže. Rok za dostavljanje ponuda na oba tenderska postupka je decembar 2024. godine, nakon čega slijedi evaluacija i ugovaranje, koje se očekuje do kraja I kvartala 2025. godine.

Ključni izazovi na realizaciji projekta su vezani za blagovremeno rješavanje imovinsko-pravnih odnosa, blagovremeno sprovođenje tenderskih postupaka, kao i adekvatan tretman i odlaganje kanalizacionog mulja.

Izgradnja sistema za upravljanje otpadnim vodama u opštini Rožaje, oko 16,1 miliona eura

Projekat obuhvata projektovanje i izgradnju PPOV kapaciteta 20.000 ES² i kanalizacione mreže dužine 13,7 km, u tri faze. Procijenjena vrijednost projekta je 16,1 miliona eura, od čega je iz investicionog granta WBIF obezbijeđeno 11,2 miliona eura, a iz kredita EIB do 5 miliona eura. U toku su završne aktivnosti na potpisivanju ugovora o transferu kreditnih i ugovora o prenosu grant sredstava Opštini Mojkovac. Očekuje se da će oba ugovora biti potpisana do kraja 2024. godine.

U toku su završne aktivnosti na izradi/reviziji glavnog projekta transporta otpadnih voda od centra grada do postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda i glavnog projekta II i III faze kanalizacione mreže.

Trenutno je u toku tenderski postupak (II faza) za izbor nadzora nad izvođenjem radova na izgradnji kanalizacione mreže i projektovanju i izgradnji PPOV. Ugovaranje se očekuje početkom II kvartala 2025. godine. Paralelno se sprovode aktivnosti na usaglašavanju tenderske dokumentacije za izvođenje radova na izgradnji kanalizacione mreže i projektovanju i izgradnju PPOV, kao i stvaranje preduslova za objavu javnog poziva koje se očekuje u I kvartalu 2025. godine.

Glavni izazovi na realizaciji projekta uključuju blagovremeno rješavanje imovinsko-pravnih pitanja i blagovremena revizija glavnih projekata i sprovođenje tenderskih postupaka, kao i tretman i adekvatno odlaganje kanalizacionog mulja.

² Ekvivalent stanovnika

Izgradnja sistema za upravljanje otpadnim vodama u opštini Pljevlja, oko 18,5 miliona eura

Projekat se realizuje kroz dvije faze. Prva faza je obuhvatila izgradnju PPOV kapaciteta 28.000 ES, glavnog gradskog kolektora fekalne kanalizacije dužine 5,2 km i glavnog kolektora atmosferske kanalizacije dužine 0,7 km. Ukupna vrijednost sredstava utrošenih za izgradnju PPOV iznosi 6,5 miliona eura, od čega je obezbijeđeno 3,5 miliona eura grant sredstava IPA 2010 i 3,0 miliona eura iz kredita EIB. Projekat izgradnje glavnog gradskog kolektora iznosio je 1,02 miliona eura i u cjelosti se finansirao iz granta IPF MW 2008. Radovi na prvoj fazi su u cjelosti završeni.

Druga faza projekta obuhvata izgradnju prioritetne kanalizacione mreže u gradskom području, ukupne dužine 42 km. Procijenjena vrijednost projekta je 10,6 miliona eura, od čega je investicionog granta WBIF obezbijeđeno 7,6 miliona eura, a iz kredita EIB do 3,05 miliona eura. Inicirane su aktivnosti na stvaranju preduslova za potpisivanje ugovora o transferu kreditnih i ugovora o prenosu grant sredstava Opštini Pljevlja. Očekuje se da će oba ugovora biti potpisana u 2025. godini.

Trenutno su u toku aktivnosti na izradi i reviziji glavnog projekta i usaglašavanju nacрта tenderskih dokumentacija za izbor izvođača radova i nadzora nad izvođenjem radova. Objava javnih poziva se očekuje u prvoj polovini 2025. godine.

Glavni izazov na realizaciji projekta je blagovremeno sprovođenje tenderskih postupaka.

Izgradnja postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda i kanalizacione mreže u opštini Bijelo Polje, oko 12 miliona eura

Projekat se realizuje u tri faze, uključujući projektovanje i izgradnju PPOV kapaciteta 20.000 ES, glavnog kanalizacionog kolektora dužine 6 km, i prioritetnih sekcija sekundarne kanalizacione mreže. Procijenjena vrijednost projekta je 12 miliona eura, finansirana grantovima IPA (3,1 milion eura), WBIF (2,9 miliona eura), i EIB kreditnim sredstvima (5,5 miliona eura). U toku su aktivnosti na potpisivanju ugovora o transferu kreditnih i ugovora o prenosu grant sredstava Opštini Mojkovac. Očekuje se da će oba ugovora biti potpisana do kraja 2024. godine.

Glavni kanalizacioni kolektor je izgrađen, dok realizacija ostalih segmenata predstoji. Trenutno se sprovodi tenderski postupak za izbor projektanta i izvođača radova na PPOV (II faza), sa očekivanjem završetkom u II kvartalu 2025. godine.

Glavni rizici uključuju rješavanje imovinsko-pravnih pitanja i blagovremeno ugovaranje izvođača i nadzora nad izvođenjem radova.

Unaprjeđenje sistema vodosnabdijevanja u Prijestonici Cetinje, oko 22 miliona eura

Projektom je predviđena rekonstrukcija i sanacija oko 95 km vodovodne mreže i ostale vodovodne infrastrukture. Dosad su realizovane prioritetne aktivnosti poput nabavke opreme, izmještanja cjevovoda i sanacije taložnice, dok su radovi na rekonstrukciji ulica Mojškovačka i Bajička završeni 2021. godine. U toku su pripremne aktivnosti za realizaciju projekta rekonstrukcije ostale vodovodne infrastrukture (transportne i distributivne mreže).

Procijenjena vrijednost projekta je 22,0 miliona eura. Prioritetne aktivnosti na projektu (radovi, nabavke i usluge) u vrijednosti od 2,69 miliona eura su finansirane iz EIB kreditnih sredstava u prethodnom periodu. Planirano je da se rekonstrukcija ostale vodovodne infrastrukture, procijenjene okvirne vrijednosti 19 miliona eura, finansira grant sredstvima WBIF-a u iznosu od 12,6 miliona eura, kreditnim sredstvima EIB u iznosu do 4 miliona eura, a ostatak iz sopstvenih budžetskih sredstava Prijestonice.

Izrada glavnih projekata za rekonstrukciju/sanaciju/izgradnju nove vodovodne mreže je završena, kao i studija izvodljivosti za izgradnju solarne elektrane za potrebe rada vodovodnog sistema. Takođe, u toku su aktivnosti na pripremi nacrtu tenderskih dokumentacija za vršenje nadzora nad izvođenjem radova i izvođenje radova na izgradnji vodovodne mreže. Objava javnih poziva se očekuje u I kvartalu 2025. godine.

U toku su aktivnosti za stvaranje preduslova za potpisivanje ugovora transferu kreditnih i ugovora o prenosu grant sredstava Prijestonici Cetinje.

Glavni izazovi na realizaciji projekta uključuju blagovremeno rješavanje imovinsko-pravnih pitanja i sprovođenje tenderskih postupaka za vršenje nadzora nad izvođenjem radova i izvođenje radova na izgradnji vodovodne mreže.

Izgradnja kanalizacione mreže za naselja Kodra, Totoši, Bijela Gora i Donja Bratica u opštini Ulcinj, 5,0 miliona eura

Projektom je predviđena izgradnja fekalne i atmosferske kanalizacione mreže u naseljima Kodre, Totoši, Bijela Gora i Donja Bratica u dužini od 14,45 km. Vrijednost projekta je 5 miliona eura, i finansira se u potpunosti kreditnim sredstvima EIB.

Rok za završetak radova istekao je 14.06.2024. godine, i do pomenutog perioda izvršeno je 99% radova. U toku su završne aktivnosti i očekuje se da će do kraja godine svi fizički radovi biti završeni i sprovedena potrebna testiranja. Predstoji administrativno zatvaranje faze izvođenja radova i period otklanjanja nedostataka u trajanju od 12 mjeseci.

Izgradnja II faze kanalizacione mreže za četiri prigradska naselja Rubeža, Oštrovac, Dragova Luka i Ćemencia u opštini Nikšić, oko 13 miliona EUR

Projektom se predviđa izgradnja kanalizacione mreže za četiri prigradska naselja Rubeža, Oštrovac, Dragova Luka i Ćemencia (priklučenje 10.000 stanovnika na kanalizacioni sistem), u dužini od aproksimativno 40 km. Realizacijom projekta će se povećati funkcionalnost postojećeg PPOV, koje ima kapacitet od 110.000 ES, ali trenutno funkcioniše sa oko 50% kapaciteta.

Trenutno su u toku aktivnosti na usaglašavanju tenderskih dokumentacija za izbor izvođača radova i nadzora nad izvođenjem radova. Objava javnih poziva se očekuje u prvoj polovini 2025. godine.

Procijenjena vrijednost projekta je 13,0 miliona eura, od čega je iz investicionog granta WBIF obezbijedeno 10,0 miliona eura, a iz kredita EIB do 3,0 miliona. Inicirane su aktivnosti na stvaranju

preduslova za potpisivanje ugovora o transferu kreditnih i ugovora o prenosu grant sredstava Opštini Nikšić. Očekuje se da će oba ugovora biti potpisana u 2025. godini.

Glavni izazov na realizaciji projekta je blagovremeno sprovođenje tenderskih postupaka.

Procenat iskorišćenosti sredstava iz ugovora o kreditu od 25,05 miliona eura je 0%.

2. Program rehabilitacije magistralnih puteva

Vlada Crne Gore je 28.11.2018. godine, sa EIB-om, zaključila ugovor o finansiranju vrijedan 40,00 miliona eura za potrebe realizacije projekta Program rehabilitacije magistralnih puteva. U okviru istog projekta potpisan je i drugi ugovor o finansiranju Program rehabilitacije magistralnih puteva /B u iznosu od 40,00 miliona eura 28.07.2020. godine. Do sada su povučena sredstva u iznosu od 30,00 miliona eura iz prvog ugovora, dok sredstva iz ugovora B još nijesu iskorišćena.

Projekat obuhvata rekonstrukciju pet putnih dionica: M-8 Pljevlja – Mihajlovica (12,9 km); M-2.1 Dobrakovo-Bijelo Polje (10,5 km); M-2 Berane-tunel Lokve-Rožaje (30,9 km); M-2 Lepenac-Ribarevine-Poda-Berane (39,8 km); M-2 Kamenovo-Petrovac-Bar (23,3 km).

Radovi na dionici M-8 Pljevlja – Mihajlovica su završeni u novembru 2022. godine i dobijena je upotrebna dozvola.

Radovi na dionici M-2 Lepenac-Ribarevine-Poda-Berane, vrijedni 35,7 miliona eura, su u toku i planirano je da budu završeni do avgusta 2025. godine. Projektom će se povećati nivo usluge i bezbjednosti saobraćaja.

Investitor je donio odluku o izboru izvođača radova na dionici M-2.1 Dobrakovo-Bijelo Polje na koju je žalbu podnio drugorangirani ponuđač. Čeka se odgovor EIB-a u vezi sa podnesenom žalbom.

U toku je priprema tenderske dokumentacije za raspisivanje tendera za izbor izvođača radova na projektu Berane – tunel Lokve – Rožaje. Tender će biti raspisan u prvom kvartalu 2025. godine.

Procenat iskorišćenosti sredstava iz ugovora o kreditu od 80,00 miliona eura je 37,5%.

3. Program unapređenja crnogorskog obrazovanja

Kroz projekat „Program unapređenja crnogorskog obrazovanja“ sa Evropskom investicionom bankom (EIB), vrijedan gotovo 75 miliona, sproveden je niz investicionih aktivnosti počevši od 2019. godine.

Vlada Crne Gore je, 2019. godine, sa EIB-om potpisala ugovor o kreditu vrijedan 18,00 miliona eura za finansiranje projekta „Program unapređenja crnogorskog obrazovanja“. Projekat obuhvata izgradnju ustanova za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje, kao i nabavku potrebne školske opreme.

Projekatom je planirana izgradnja sljedećih obrazovnih objekata u Podgorici: nove Gimnazije, nove osnovne škole na Zabjelu, izgradnju novog objekta osnovne škole u naselju City Kvart, nove osnovne škole u naselju Karabuško Polje.

Sprovedene aktivnosti:

1. Izgradnja OŠ „Vladimir Nazor“, Podgorica

Radovi na izgradnji novog objekta Osnovne škole „Vladimir Nazor“ izvode se planiranom dinamikom. Do novembra 2024. godine utrošeno je 2.724.731,46 eura, od čega za radove i 104.137,71 eura.

2. Nabavka računarske opreme

Realizovana je nabavka i isporuka savremene računarske opreme u svim osnovnim i srednjim školama, čija je vrijednost 6.396.236,43 eura.

3. Adaptaciji 9 Srednjih stručnih škola

U toku je izvođenje radova na 8 od 9 planiranih srednjih stručnih škola (JU Srednja stručna škola "Berane", JU Srednja stručna škola "Vukadin Vukadinović" Berane, JU Srednja mješovita škola "Bećo Bašić" Plav, JU Srednja stručna škola "Rožaje" Rožaje, JU Srednja stručna škola Bar, JU Srednja mješovita škola "Danilo Kiš" Budva, JU Srednja stručna škola "Cetinje" Cetinje, JU Škola za srednje i više stručno obrazovanje "Sergije Stanić" Podgorica). Planirani početak radova na adaptaciji JU Srednja elektro-ekonomska škola Bijelo Polje je ljetnji raspust 2025. godine. Do novembra 2024. godine utrošeno je 1.440.954,46 eura.

4. Nabavka specijalizovane opreme

U toku je priprema za sprovođenje međunarodnog postupka javne nabavke, u skladu sa standardima i procedurama Evropske investicione banke, u cilju nabavke specijalizovane opreme koja će unaprijediti realizaciju praktične nastave u stručnim školama širom Crne Gore i omogućiti uslove za sticanje savremenih vještina i znanja.

5. Izgradnja nove osnovne škole u Karabuškom polju, Tuzi

U cilju dobijanja Glavnog projekta nove osnovne škole u Karabuškom polju, u toku je priprema tenderske dokumentacije za sprovođenje postupka javne nabavke. Idejno rešenje je izrađeno i predato na saglasnost Glavnom državnom arhitekti. Nakon dobijanja saglasnosti na idejno rešenje, na osnovu njega će se izraditi Glavni projekat.

6. Izgradnja nove osnovne škole u City kvartu, Podgorica

Kroz ovaj projekat je planirana i izgradnja osnovne škole u City kvartu, za nju je dobijeno idejno rješenje na međunarodnom arhitektonskom konkursu (ukupna vrijednost realizacije konkursa 100.000,00 eura), a u toku je evaluacija ponuda za izbor obrađivača Glavnog projekta. Procijenjena vrijednost nabavke 217.800,00 eura.

7. Rekonstrukcija i nadogradnja vrtića „Poletarac“ na Zabjelu, Podgorica i vrtića u naselju Tabačina u Kotoru

U toku je sprovođenje međunarodnog tendera za izradu Glavnog projekta za rekonstrukciju i nadogradnju dva vrtića u Podgorici i Kotoru. Ukupna vrijednost ugovora 110.000,00 eura.

8. Izgradnja nove osnovne škole na Zabjelu u Podgorici

Na zahtjev Ministarstva prosvjete, nauke i inovacija dobijeni su Urbanističko-tehnički uslovi za izgradnju nove osnovne škole na Zabjelu u Podgorici. Na sjednici Međuresorne radne grupe odabrana je lokacija za izgradnju škole.

9. Rekonstrukcija i nadogradnja vrtića u Momišićima, Podgorica

Na zahtjev Ministarstva prosvjete, nauke i inovacija dobijen je nacrt Urbanističko-tehničkih uslovi koji je vraćen na dalju obradu.

10. Nabavka školskog namještaja

Ugovor o nabavci namještaja za sve vrtiće, osnovne i srednje škole u Crnoj Gori je spreman za potpisivanje. Procijenjena vrijednost nabavke 4.950.000,00 eura.

11. Izgradnja Druge gimnazije u Podgorici

Ovim projektom je predviđena i izgradnja Druge gimnazije u Podgorici, čime će se povećati prostorni i kadrovski kapaciteti. U toku je priprema konkursnog zadatka za izradu idejnog arhitektonskog rešenja.

Procenat iskorišćenosti sredstava iz ugovora o kreditu od 18,00 miliona eura je 65.6%.

Projekti koji se finansiraju kreditnim sredstvima Banke za razvoj Savjeta Evrope (Council of Europe Development bank - CEB)

1. Predškolska infrastruktura u Crnoj Gori - 2

Projekat „Predškolska infrastruktura u Crnoj Gori – 2“, potpisan krajem 2019. godine. Ukupan iznos Projekta iznosi oko 15 miliona eura, od čega 10 miliona eura obezbjeđuje CEB kroz kreditna sredstva, dok preostali iznos obezbjeđuje Vlada Crne Gore.

Ovim kreditnim aranžmanom predviđena je izgradnja 6 novih objekata, kao i potpuna rekonstrukcija sa proširenjem kapaciteta jednog objekata. Riječ je o 4 objekata u Glavnom gradu Podgorica i tri objekta u sjevernom regionu, kapaciteta 1.675 djece uzasta od 0-6 godina. Dodatno, u okviru ove faze biće realizovana i izgradnja vrtića u Baru i Ulcinju, čija izgradnja nije uspjela da se realizuje u okviru prve faze projekta.

1. Izgradnja vrtića u Baru

Tokom 2023. godine sprovedene su zakonske procedure i zaključeni ugovori sa projektantom i revidentom, ukupne vrijednosti 99.086,00 eura. Do sada je realizovano 44.700,00 eura.

18.12.2024. potpisan je ugovor za izvođenje radova na izgradnji I faze vrtića u Baru, ukupne vrijednosti 2.64 miliona eura.

U toku je postupak javne nabavke za izbor nadzora nad izvođenjem radova na izgradnji vrtića.

2. Izgradnja vrtića u Ulcinju

Tokom 2023. godine sprovedene su zakonske procedure i zaključeni ugovori sa projektantom i revidentom, ukupne vrijednosti 32.549,00 eura. U toku je izrada projektne dokumentacije. Do sada je realizovano 11.495,00 eura.

3. Izgradnja vrtića u City kvartu, Podgorica

Početak marta 2024. godine raspisan je poziv za obrađivača glavnog projekta. Procijenjena vrijednost javne nabavke iznosi 121.000 eura. U toku je vrednovanje pristiglih ponuda. U toku je žalbeni rok.

4. Izgradnja vrtića u Beranama

Početak marta 2024. godine raspisan je poziv za obrađivača glavnog projekta. Procijenjena vrijednost javne nabavke iznosi 54,450 eura. Krajem aprila 2024. godine donesena je Odluka o izboru najpovoljnijeg ponuđača. U toku je žalbeni rok.

5. Ostale predškolske ustanove

Izgradnja vrtića u Podgorici na Starom Aerodromu, vrtić u Bloku 35-36-Tuški put, vrtić na Zlatici, izgradnja vrtića u Beranama, Bijelom Polju i dogradnja sa rekonstrukcijom postojećeg objekta vrtića u Plavu.

Za navedene projekte u prethodnom periodu Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija nije dostavilo dokumentaciju za raspisivanje javnog nadmetanja za izradu i reviziju glavnog projekta.

Procenat iskorišćenosti sredstava iz ugovora o kreditu od 10,00 miliona eura je 15,00%.

Projekti koji se finansiraju kreditnim sredstvima Evropske banke za obnovu i razvoj banke (European Bank for Reconstruction and Development - EBRD)

1. Projekat rekonstrukcije i unapređenja lokalnih puteva - dodatno finansiranje

Vlada Crne Gore je, 2017. godine, sa EBRD-om, zaključila ugovor o dodatnom finansiranju u iznosu od 26 miliona eura, za potrebe izgradnje putne dionice Lubnice - Jelovica. Dodatno finansiranje obezbijedeno je iz razloga što su troškovi realizacije projekta premašivali prvobitno ugovorena kreditna sredstva od 25,00 miliona eura.

Realizacijom projekta bi putna dionica između Berana i Kolašina bila skraćena za 34 do 40 km. Osim toga, izgradnja putnog pravca doprinijela bi boljoj povezanosti sa Ski Centrom Kolašin i omogućila dalje unapređenje turističke ponude, i pospjela povezanost Crne Gore sa jugom Srbije i Kosovom. Izvođački ugovor za pomenuti projekat, u iznosu od 56,3 miliona eura završen je u martu 2024. godine. U toku je tehnički pregled izvedenih radova.

Procenat iskorišćenosti sredstava iz ugovora o kreditu od 26,00 miliona eura je 100 %.

2. Projekat rekonstrukcije magistralnih puteva

Vlada Crne Gore je, u decembru 2017. godine, sa EBRD-om, zaključila ugovor o zajmu u iznosu od 40,00 miliona eura za Projekat rekonstrukcije magistralnih puteva. Projekat obuhvata rekonstrukciju i proširenje tri vrlo značajna putna pravca:

1. Putni pravac M-2, između Rožaja i Špiljana, blizu granice sa Srbijom u dužini 18 km; Radovi su završeni i u toku je tehnički pregled izvedenih radova.
2. Putni pravac M-2, između Tivta i plaže Jaz, u dužini od oko 16 km; Radovi na putnoj dionici su u toku, a planirani rok realizacije je januar 2026. godine.
3. Putni pravac M-2, između Podgorice i Danilovgrada, u dužini od oko 15.2 km.

Radovi na ovoj putnoj dionici su završeni u roku i dobijena je upotrebna dozvola.

Neriješeni imovinsko-pravni odnosi i pandemija korona virusa doprinijeli su kašnjenju u realizaciji projekata.

Procenat iskorišćenosti sredstava iz ugovora o kreditu od 40,00 miliona eura je 82.6%.

Projekti koji se finansiraju kreditnim sredstvima Njemačke razvojne banke (Kreditanstalt für Wiederaufbau-KfW)

1. _Projekat vodosnabdijevanja i odvođenja otpadnih voda na Jadranskoj obali - faza V i V2

Opis i status realizacije: Vlada Crne Gore, u saradnji sa Njemačkom razvojnom bankom (KfW) i primorskim opštinama (Herceg Novi, Kotor, Bar, Ulcinj i Tivat) od 2003. godine realizuje projekat „Vodosnabdijevanje i odvođenje otpadnih voda na Jadranskoj obali“. Projekat se realizuje kroz više faza i finansira se kroz više kreditnih aranžmana sa KfW bankom.

U toku je realizacija projekata u primorskim opštinama koji se finansiraju sredstvima iz kreditnih aranžmana faze V, zaključen 2013. godine u iznosu od 36,00 miliona eura i faze V2, zaključen 2015. godine u iznosu od 28.8 miliona eura.

Sredstva iz faze V bila su opredijeljena za Opštine Ulcinj, Tivat i Bar. Projektne aktivnosti u Opštini Tivat su uspješno realizovane, u Opštini Ulcinj su u toku, dok je Opština Bar odustala od aktivnosti u okviru ovog projekta³.

Sredstva iz faze V2 namijenjene su Opštinama Tivat, Kotor i Herceg Novi. Projekti u opštinama Tivat i Kotor su u toku, dok je Opština Herceg Novi odustala od implementacije dugoročnih obaveznih i opcionih mjera u okviru Faze V-2.

Aktivnosti u okviru Projekta vodosnabdijevanja i odvođenja otpadnih voda na Jadranskoj obali - faza V i V2 se realizuju u pomenutim opštinama na osnovu ugovora o transfernim zajmovima, između

predmetnih opština, ministarstva nadležnog za komunalne djelatnosti, Ministarstva finansija i Vodacom-a, kao implementacione jedinice.

U okviru faze V, u toku je realizacija ugovora o transferu kreditnih i grant sredstava u Opštini Ulcinj u vrijednosti od 20,00 miliona eura, koji je zaključen 2015. godine. Dok se u okviru faze V2 realizuju projekti u Opštini Kotor, vrijedan 5,80 miliona eura, zaključen 2017. godine i Opštini Tivat vrijedan 11,00 miliona eura, zaključen 2017. godine.

Vlada Crne Gore je na sjednici održanoj 5. septembra 2023. godine usvojila Informaciju o raspodjeli kreditnih sredstava Njemačke razvojne banke (KfW) faza V i faza V-2 i dala saglasnost da se preostala sredstva iz Ugovora o kreditu faze V i V-2 prosljede Opštini Kotor (5,45 miliona eura), Opštini Tivat (3,5 miliona eura) i Opštini Ulcinj (6,36 miliona eura).

Ugovor o prosljeđivanju kreditnih i grant sredstava je zaključen sa Opštinom Kotor 13.05.2024. godine, sa Opštinom Ulcinj je zaključen 04.11.2024. godine, dok procedura zaključivanja ugovora sa Opštinom Tivat još uvijek nije formalno završena.

Status Projekta u Opštini Ulcinj

Projekat „Vodosnabdijevanje i odvođenje otpadnih voda na Jadranskoj obali“ u Ulcinju odnosi se na rehabilitaciju i proširenje vodovodne infrastrukture, uključujući izgradnju novih rezervoara i cjevovoda, te manjim dijelom i sanaciju mreže otpadnih i atmosferskih voda. Ukupna projektovana dužina cjevovoda (rekonstruisanih i novougrađenih) je oko 90km.

U decembru 2015. godine prosljeđena su kreditna sredstva Opštini Ulcinj, dok su aktivnosti na projektu započele početkom avgusta 2016. godine, kada je potpisan ugovor sa konsultantom koji je bio zadužen za izradu projektne i tenderske dokumentacije, a kasnije i za vršenje stručnog nadzora. Inicijalno je planirano da se projekat realizuje za 54 mjeseca, međutim zbog brojnih problema (izmjena Zakona o uređenju prostora i izgradnji objekata, COVID-a, rata u Ukraini- inflacija, sporog rješavanja imovinskih pitanja) rok za realizaciju je prolongiran na 110 mjeseci.

Ugovor sa izvođačem MPP Jedinstvo ad Sevojno iz Srbije potpisan je u julu 2022. godine u vrijednosti od 8,05 miliona eura, koja je aneksiranjem ugovora sa izvođačem povećana na 10,53 miliona eura. Radovi su započeli u februaru 2023. godine, dok je planirani rok završetka radova oktobar 2024. godine.

U aprilu 2023. godine potpisan je aneks izvođačkog ugovora kojim je ugovorna vrijednost povećana za 1,33 miliona eura dodavanjem 3 opcione mjere (Rekonstrukcija podmorskog ispusta Đerane, cjevovod u gradu od Servisa “Kodra” do magacina “Otrantkomerca” i cjevovod u Gornjem Štoju) koje su postale obavezne. Broj obaveznih mjera je 25 za vodosnabdijevanje i 6 za otpadne vode, dok je ukupan broj opcionih mjera 23 za vodosnabdijevanje i 4 za otpadne vode.

Do kraja novembra 2024. godine realizovano je oko 39% ugovorenih radova. Izvođač je dugo vremena radio sa nedovoljnim brojem radnika, međutim od oktobra 2024.godine Izvođač je povećao broj radnika na gradilištu i primjetan je progres radova.

Kako je rok za završetak radova istekao 16. oktobra 2024.godine i kakao u navedenom period Izvođač nije završio niti jednu od obaveznih mjera, na zahtjev Opštine Ulcinj, Inženjer je Izvođaču uputio najavu odštetnog zahtjeva za kašnjenje.

Izvođač je dostavio revidovani dinamički plan kojim je upoznao Ugovorne strane na Projektu da je njegov plan da nezavršene obaveze završi sa kašnjenjem od jedne godine (do 16.oktobra 2025.godine)

Opština Ulcinj je izvršila prijavu gradnje i pripremila građevinske dozvole za dodatne 4 opcione projektne mjere. Ove mjere predstavljaju sanaciju više od 20km vodovodne mreže u centru grada i sanaciju jedne od najznačajnijih vodovodnih pumpnih stanica. Procijenjena vrijednost mjera je 5,5 miliona eura. Za navedeno je pripremljen Aneks br.6 Ugovora sa Izvođačem I obezbijedena su kreditna I grant sredstva (od Vlade Crne Gore) u ukupnom iznosu od 6,36 mil.eur. Potpisivanje ovog Aneksa, čiji je rok za realizaciju jedna godina, je na čekanju I uslovljeno je dinamikom radova na obaveznim mjerama.

Kao ključni problem u realizaciji ugovora prepoznati su: (i) značajno kašnjenje u izvođenju radova. Postoji rizik od dodatnog prolongiranja rokova i povećanja troškova. (ii) rješavanje imovinsko-pravnih pitanja odvija se sporije nego što je planirano, što može dovesti do dodatnog prolongiranja postupaka izrade građevinskih dozvola i prijave gradnje, što će dodatno povećati troškove. Potrebna su dodatna sredstva i ubrzanje procesa rješavanja imovinskih pitanja⁴ kako bi se obezbijedila pravovremena realizacija projekta. Prolongiranje rokova i povećanje troškova su izvjesni, što će uticati na ukupnu uspešnost projekta.

Status projekta u Opštini Tivat i Opštini Kotor

Projekat „Vodosnabdijevanje i odvođenje otpadnih voda na Jadranskoj obali, Faza V, Komponenta 2 “u Opštinama Tivat i Kotor odnosi se na rekonstrukciju i proširenje vodovodne i kanalizacione infrastrukture u Bokokotorskom zalivu.

Konsultant za implementaciju Faze V-2 (Dorsch-Pro Ing) je zadužen za izradu glavnih projekata, tenderskog dokumenta za izbor izvođača radova i sprovođenje međunarodne tenderske procedure (po FIDIC Rozoj knjizi).

Tender za izbor Konsultanta koji će vršiti konsultantske usluge stručnog nadzora nad izvođenjem radova i pružanje podrške tokom toka za prijavljivanje nedostataka na projektima Faze V-2 u Opštinama Kotor i Tivat je završen. U toku je dostavljanje dodatnih informacija u vezi Ponude od strane provrangiranog Ponuđača.

Implementacija projektne mjere u opštini Tivat

Glavni projekti za Projektne mjere TV1-TV9 su prethodno predati, elektronski potpisani i ovjereni od strane Revidenta.

Dostavljene su saglasnosti na sadržaj glavnih projekata od strane određenih nadležnih opštinskih i državnih institucija za sve projektne mjere Faze V-2. Očekuje se da će uskoro biti dostavljene sve neophodne saglasnosti od strane svih nadležnih državnih institucija.

⁴ Opštini Ulcinj je za potrebe eksproprijacije, u 2023. Godini iz budžeta države obezbijedeno i isplaćeno oko 0,33 miliona eura

Očekuje se da Opština Tivat aktivnije započne sa rješavanjem imovinsko-pravnih odnosa (postupak potpune i nepotpune eksproprijacije nepokretnosti).

Projektne mjere koje se odnose na izgradnju i rekonstrukciju kanalizacione infrastrukture su mjere TV1, TV2, TV5, TV6 i TV10.

Projektne mjere koje se odnose na izgradnju i rekonstrukciju vodovodne infrastrukture su mjere TV3, TV4, TV7, TV8 i TV9.

Tender za izbor Izvođača radova u okviru projekta "Vodosnabdijevanje i odvođenje otpadnih voda na Crnogorskom primorju, Faza V, Komponenta 2 – Opština Tivat" je završen. Održano je Ugovorno pregovaranje sa jedinim Ponuđačem – MPP Jedinstvo i u toku je dostavljanje dodatnih informacija u vezi Ponude od strane kompanije MPP Jedinstvo. Predstavници Opštine su u septembru mjesecu dostavili saglasnost na revidovanu ponudu kompanije MPP Jedinstva.

Vlada Crne Gore je odobrila Opštini Tivat dodatno finansiranje u iznosu od 3.5 miliona eura (2.5 miliona eura kao kredit i 1.00 milion eura kao grant). Aktivnosti na finalizaciji i zaključivanju ugovora o transferu je u toku.

Zbog nedostajućih finansijskih sredstava za izgradnju kanalizacione infrastrukture u okviru projekta "Vodosnabdijevanje i odvođenje otpadnih voda na Jadranskoj obali Faza V-2, Tivat", Vodacom je početkom 2024. godine dostavio nadležnom Ministarstvu aplikaciju za dobijanje bespovratnih sredstva iz Investicionog okvira za Zapadni Balkan (WBIF). Početkom jula mjeseca, predmetni projekat je dobio pozitivno mišljenje u postupku odabira projekata (screening), koji je izvršila Evropska komisija i odlučeno je da će iznosom od 9,5 miliona eura biti finansirana izgradnja kanalizacione mreže u opštini Tivat.

Implementacija projektnih mjera u opštini Kotor

Konsultant je dostavio revidovane finalne verzije glavnih projekata pojedinih projektnih mjera koje će biti implementirane u okviru Faze V-2 u opštini Kotor. Očekuje se da će uskoro biti dostavljeni finalni glavni projekti za sve projektne mjere koje će biti implementirane u opštini Kotor.

Projektne mjere koje se odnose na izgradnju i rekonstrukciju kanalizacione infrastrukture su mjere KO10 i KO11.

Projektne mjere koje se odnose na izgradnju i rekonstrukciju vodovodne infrastrukture su mjere KO1, KO2, KO8, KO9, KO12 i KO13.

Vodosnabdijevanje i odvođenje otpadnih voda na Jadranskoj obali - Bokokotorski zaliv

Tender za izbor Izvođača radova u okviru projekta Vodosnabdijevanje i odvođenje otpadnih voda na Jadranskoj obali - Bokokotorski zaliv je završen. Sastanak za formalno ugovorno pregovaranje sa Ponuđačem "MPP Jedinstvo" je uspješno održan i u toku je priprema neophodne dokumentacije za potpisivanje Ugovora.

Revident je dostavio pozitivan revidentski Izvještaj na sve projektne knjige u okviru predmetnog projekta. Svi potrebni propratni elaborati su takođe odobreni od strane nadležnih institucija. Očekuje se da Opština Kotor aktivnije započne sa rješavanjem imovinsko-pravnih odnosa (postupak potpune i nepotpune eksproprijacije nepokretnosti).

Skupština Opštine Kotor je usvojila Odluku o zaduživanju Opštine Kotor za realizaciju Projekta "Vodosnabdijevanje i odvođenje otpadnih voda na Jadranskoj obali - Bokokotorski zaliv". Ugovor o prosljeđivanju kreditnih i grant sredstava između nadležnih ministarstava i Opštine Kotor potpisan je 13.05.2024. godine.

Opštini Kotor, je trenutno na raspolaganju 9,55 miliona eura kreditnih sredstava Faze V-2 za implementaciju projekta „Vodosnabdijevanje i odvođenje otpadnih voda na Jadranskoj obali - Bokotorski zaliv“ i 8,84 miliona eura bespovratnih sredstava od Investicionog okvira za Zapadni Balkan.

Zbog nedostajućih finansijskih sredstava za izgradnju kanalizacione infrastrukture u okviru projekta "Vodosnabdijevanje i odvođenje otpadnih voda na Jadranskoj obali – Bokokotorski zaliv", Vodacom je početkom 2024. godine dostavio nadležnom Ministarstvu aplikaciju za dobijanje bespovratnih sredstva iz Investicionog okvira za Zapadni Balkan (WBIF). Početkom jula 2024. godine, predmetni projekat je dobio pozitivno mišljenje u postupku odabira projekata (screening), koji je izvršila Evropska komisija i odlučeno je da će dodatnim iznosom od 3,89 miliona eura biti finansirana izgradnja kanalizacione mreže u Risnu i Perastu.

U skladu sa Informacijom o finansiranju projekta "Vodosnabdijevanje i odvođenje otpadnih voda na Jadranskoj obali – Bokokotorski zaliv" u slučaju potrebe za dodatnim obezbjeđivanjem finansijskih sredstava u iznosu od 6 miliona eura, koja je usvojena na 35. sjednici Vlade Crne Gore, Opština Kotor se može obratiti Ministarstvu finansija, kako bi se razmotrile okolnosti i pronašao način da u narednom periodu obezbijede dodatna finansijska sredstva u iznosu do 6 miliona eura, a sve u cilju realizacije svih projektnih mjera koje su u okviru Ugovora za projekat "Vodosnabdijevanje i odvođenje otpadnih voda na Jadranskoj obali – Bokokotorski zaliv" označene kao **Obavezne mjere**".

Procenat iskorišćenosti sredstava iz dva ugovora o kreditu faza V i V2 ukupne vrijednosti 64,8 miliona eura je 39,1%.

2. Sakupljanje i prečišćavanje otpadnih voda u Podgorici

Projekat „Sakupljanje i prečišćavanje otpadnih voda u Podgorici“ se nalazi na listi prioriternih infrastrukturnih projekata (SPP) Crne Gore koja je usvojena na trećoj sjednici Nacionalne investicione komisije (NIC), 2. decembra 2015. godine. Nakon usvajanja od strane NIC-a, SPP listu je verifikovala Vlada na 138. sjednici iste, 3 decembra 2015.

Opšti cilj Projekta je unaprjeđenje sakupljanja i prečišćavanja otpadnih voda na projektnom području Glavnog grada Podgorice, na ekološki prihvatljiv način po pristupačnim tarifama.

Vlada Crne Gore je u septembru 2017 godine zaključila dva kreditna ugovora sa njemačkom razvojnom bankom „KfW“ u vrijednosti od 35 miliona eura i to „Ugovor o promotivnom zajmu“ u iznosu od 30,00 miliona eura i „Standardni ugovor o zajmu“ u iznosu 5,00 miliona eura za potrebe realizacije projekta "Sakupljanje i prečišćavanje otpadnih voda u Podgorici". Ista je pored pomentih kreditnih sredstava obezbijedena i kroz WBIF Grant sredstva od 1,10 miliona eura (TA, Nadzor) i 8,80 miliona eura (Investicija, izgradnja SPOV-a) te budžetska sredstva Glavnog grada Podgorica. Ukupna investiciona vrijednost faze 1 je 2017. godine procijenjena na 50,34 miliona eura.

Inicijalno je planirano da se projekat sprovede u tri faze širenja kanalizacione mreže i kapaciteta uslijed velikog obima i složenosti. Na osnovu ažuriranih projektnih parametara i potreba Glavnog

grada Podgorice, projektovan je sistem za prečišćavanje otpadnih voda kapaciteta 237.800 E.S. Da bi se iskoristio puni potencijal investicije, ući će se i u širenje primarne i sekundarne kanalizacione mreže u istom projektnom periodu (prvobitne projektne faze 2 i 3). Finansijski aranžman projekta je u ove svrhe proširen WBIF Grant sredstvima od 22.93 miliona eura (Investicija, Izgradnja SPOV-a i širenje mreže) u septembru 2022 godine. Ukupna investiciona vrijednost faze 1, 2 i 3 je 2022 godine procijenjena na 75.03 miliona eura.

Sistem za prečišćavanje otpadnih voda biće izgrađen na namjenskoj parceli u industrijskoj zoni "KAP"-a i vlasništvu Glavnog grada i države Crne Gore, a u skladu sa Prostornim urbanističkim planom (PUP) za Glavni grad Podgoricu 02/2014, Detaljnim urbanističkim planom "Industrijska zona – Fabrika aluminijuma Podgorica" 11/2008, Strateškim master planom za kanalizaciju i otpadne vode (2005.-2029.), Strateškim planom razvoja grada Podgorice, studijama izvodljivosti iz 2004, 2011 i 2017 godine. Vlada Crne Gore je dana 11.06.2021 godine, još jednom usvojila Informaciju o izgradnji sistema za prikupljanje i tretman otpadnih voda u Podgorici i kroz višekriterijumsku analizu preispitala i potvrdila predmetnu lokaciju.

Status realizacije:

1. Komponente 1, 2, 3 (Izgradnja Postrojenja za tretman otpadnih voda, Postrojenja za tretman mulja i Postrojenja za spaljivanje mulja) – Prijava građenja objekta, Početak izgradnje;
2. Komponenta 4 (Izgradnja primarnog kolektora) – Ugovor je realizovan;
3. Komponenta 5 (Izgradnja cjevovodnog/pješačkog mosta) - Ugovor je realizovan, konačan nacrt izvještaja o tehničkom prijemu dostavljen je 04.07.2024 godine, obezbijedivanje vodne i upotrebne dozvole;
4. Komponenta 6 (Proširenje sekundarne mreže) - (Lot 1) Ugovor je realizovan, (Lot 2) Ugovor je realizovan, (Lot 3) Ugovor je realizovan;
5. Komponenta 7 (Unaprijeđenje upravljanja otpadnim vodama u vinariji 13.-jul Plantaže - Konačni nacrti glavnih projekata i tenderske dokumentacije dostavljeni su 15.08.2024 godine;
6. Komponenta 8 (Proširenja kanalizacione mreže Faza II i III) - Konačni nacrti glavnih projekata dostavljeni su 17.09.2024 godine, priprema konačnog nacrta tenderske dokumentacije.

Realizacija infrastrukturne komponente projekta 1, 2 i 3 nije tekla planiranom dinamikom tako da kreditna sredstva iz „Promotivnog ugovora u zajmu“ nisu u potpunosti iskorišćena do 2023 godine. Ovdje treba napomenuti da je rok raspoloživosti kreditnih sredstava produžen za dvije godine, do juna 2025 godine i da je u skladu sa ugovorom bilo potrebno platiti naknadu za produžetak kreditnih sredstava. Ukupna vrijednost naknade iznosila je 51.874,50 eura, što uz saglasnost Vlade, zajedno platili država Crna Gora i Glavni grad Podgorica, u jednakim djelovima.

Procenat iskorišćenosti sredstava iz Ugovora o promotivnom od 30 miliona eura je 79,1%, dok je Standardni ugovor o zajmu, vrijedan 5,0 miliona eura iskorišćen u cjelosti.

3. Energetska efikasnost u javnim zgradama, faza III

Opis i status realizacije:

Vlada Crne Gore je u avgustu 2020. godine sa kfw bankom potpisala ugovor o kreditu za potrebe realizacije projekta Energetska efikasnost u javnim zgradama, faza III, u vrijednosti od 45,00 miliona eura.

Pored kreditnih sredstava, za projekat su obezbijedena grant sredstva iz REEP Plus/WBIF: u vrijednosti od 4,80 miliona eura i sredstva iz državnog budžeta u vrijednosti od 10,00 miliona eura.

Iz sredstava projekta biće finansirano sledeće:

1. Izgradnja novog studentskog doma na Cetinju;
2. Rekonstrukcija i adaptacija administrativnog objekata u nadležnosti Uprave za imovinu;
3. Rekonstrukcija i adaptacija 18 obrazovnih ustanova i izgradnja paviljona H u okviru Doma starih Grabovac;
4. Implementacija Centralnog informacionog sistema za monitoring potrošnje energije i vode u javnom sektoru i podrška javnom sektoru u uspostavljanju sistema za energetske menadžment.

Projekat se sastoji od tri glave cjeline:

1. **Promocija energetske efikasne rehabilitacije i modernizacije odabranih javnih objekata u sektorima administracije, socijalne brige i obrazovanja**

Klaster I – Dom starih u Risnu, Paviljon H, rušenje starog i izgradnja novog objekta (3.403,96 m²) za 52 korisnika.

Ugovor o izvođenju građevinskih radova, vrijedan 6,66 miliona eura potpisan je u aprilu 2024. godine. Radovi će početi nakon završetka ljetnje turističke sezone. Rok za realizaciju ugovora je 18 mjeseci.

Klaster II – Zgrada Predsjednika, Ministarstva finansija i Ministarstva vanjskih poslova

U toku je usaglašavanje projektnog zadatka sa korisnicima objekta.

Klaster III – Srednja ekonomsko-ugostiteljska škola i zgrada univerziteta DIF, Gimnazija „25 maj“ u Tuzim, OŠ Njegoš“ u Kotoru, PV paneli u JPU „Naša Radost“ u Herceg Novom

Ugovor o izvođenju građevinskih radova, vrijedan 5,85 miliona eura zaključen u junu 2023. godine, a radovi završeni u februaru 2024. godine.

Klaster IV – OŠ „Vuk Karadžić“ u Beranama, OŠ „Vladislav Ribnikar“ u Bijelom Polju, OŠ „Risto Ratković“ u Bijelom Polju

Tenderska procedura za izbor izvođača radova je poništena jer su pristigle ponude za oko 50% premašile procjenjenu vrijednost.

Klaster V – OŠ „Ilija Kišić“ u Herceg Novm, OŠ „Veljko Drobnjaković“ u Risnu

U toku je izrada Glavnih projekata. Planirano je da se početkom iduće godine raspišu tenderi za izvođenje radova.

Klaster VI – Gimnazija i Srednja likovna škola „Petar Lubarda“ na Cetinju, OŠ „Lovćenski i partizanski odred“ na Cetinju, OŠ „Srbija“ u Baru, OŠ „Jugoslavija“ u Baru

Ugovor o izvođenju građevinskih radova, vrijedan 9,64 miliona eura zaključen u 14. avgusta 2024. godine. Ugovoreni rok završetka je 150 dana od dana uvođenja izvođača u posao, odnosno sredina januara 2025 godine.

Klaster VII – OŠ „Radojica Perović“ u Podgorici, Prva srednja stručna škola i Srednja stručna škola u Nikšiću, Gimnazija „Stojan Cerović“ u Nikšiću

Urađeni izvještaji o energetskim pregledima objekata. U toku priprema projektnih zadataka za izradu tehničke dokumentacije.

Klaster VIII – OŠ „Marko Miljanov“ u Podgorici, OŠ „Sutjeska“ u Podgorici, OŠ „Pavle Rovinski“ u Podgorici

Aktivnosti nisu otpočele. Izrada tehničke dokumentacije za ove objekte će započeti nakon završetka tehničke dokumentacije za objekte iz klastera VII.

Klaster IX – OŠ „Džafer Nikočević“ u Gusinju, OŠ „Hajro Šahmanović“ u Plavu, OŠ „25. maj“ u Rožajama

Aktivnosti nisu otpočele. Nakon ugovaranja radova za objekte iz klastera VII i radova na izgradnji studentskog doma na Cetinju, potrebno je uraditi procjenu troškova da li se sa preostalim sredstvima na projektu mogu finansirati raddovi na ovim objektima.

2. Izgradnja visoko energetski efikasnog novog ministarskog kompleksa (Nearly-Zero (NZEB) or Plus-Energy House)

Vlada Crne Gore je na sjednici održanoj 30. novembra 2022. godine donijela odluku da su iz sredstava namijenjena ovoj cjelini opredijele za izgradnju studentskog doma na Cetinju. U 2024. godini je u urađen elaborat o energetskim potrebama i zahtjevima koje je neophodno ispuniti da bi se dobio objekat sa najoptimalnijom potrošnjom energije. U toku je usaglasavanje projektnog yadatka sa KfW-om. Planirano je da se u ovoj godini otpočne izrada tehničke dokumentacije.

3. Implementacija Centralnog informacionog sistema za monitoring potrošnje energije i vode u javnom sektoru i podrška javnom sektoru u uspostavljanju sistema za energetski menadžment.

Ova komponenta obuhvata izradu Centralnog informacionog sistema za monitoring potrošnje energije i vode u javnim objektima.

Do danas su mjerači potrošnje električne energije, goriva i vode ugrađeni na 53 objekata. U toku je treća faza koja obuhvata ugradnju mjerača potrošnje na 120 objekat.

Uzimajući u obzir trenutni stepen realizacije na projektu nije realno da se sve aktivnosti na projektu završe do kraja 2026. godine. U toku je izrada inovirane finansijske procjene svih planiranih aktivnosti na projektu, obzirom da je ugovor potpisan 2019. godine, a u međuvremenu je došlo do značajnog porasta svih cijena. Takođe, paralelno sa tim se radi i novi dinamički plan projekta. Preciznije informacije će se znati do decembra 2024. godine, do kada će biti urađeno idejno rješenje novog Studenskom doma na Cetinju.

Procenat iskorišćenosti sredstava iz ugovora o kreditu od 45,00 miliona eura je 29.9%.

ZAKLJUČAK

Informacija o statusu projekata koji se finansiraju iz kreditnih sredstava pruža detaljan pregled infrastrukturnih i razvojnih inicijativa u Crnoj Gori sa stanjem na 30. septembar 2024. godine. Trenutno se realizuje 18 projekata ukupne vrijednosti od 466,25 miliona eura, od kojih je iskorišćeno 47,44%. Sredstva su obezbjeđena kroz povoljne kreditne aranžmane sa međunarodnim finansijskim institucijama poput Svjetske banke (IBRD), Evropske investicione banke (EIB), Evropske banke za obnovu i razvoj (EBRD), kao i bilateralne sporazume.

Projekti obuhvataju ključne sektore, uključujući saobraćaj, energetiku, poljoprivredu, vodosnabdjevanje, obrazovanje i zaštitu životne sredine. Među najvažnijim projektima ističu se izgradnja prve dionice autoputa Bar-Boljari, unapređenje sistema vodosnabdjevanja i otpadnih voda, energetska efikasnost, kao i reforma poreske administracije.

Realizacija ovih projekata doprinosi smanjenju troškova zaduživanja kroz povoljne kamatne stope i duže rokove otplate. Ipak, ističu se izazovi poput kašnjenja u implementaciji, rešavanja imovinsko-pravnih odnosa, pandemije COVID-19 i povećanje troškova na tržištu.

Ukupan državni dug na dan 30. septembar 2024. iznosio je 4,40 milijardi eura, od čega se 24,1% odnosi na infrastrukturne projekte. Povoljni uslovi kreditiranja i stručna podrška međunarodnih institucija ističu se kao značajan benefit ovih projekata, dok dalja poboljšanja u upravljanju i implementaciji ostaju ključna za uspješno sprovođenje.

U cilju uspješne implementacije projekata u datim rokovima, predlaže se da prije zaključenja kreditnih aranžmana svi budući projekti budu spremni za efikasnu realizaciju u cilju izbjegavanja dodatnih i/ili povećanih troškova finansiranja. Takođe, predlaže se praćenje stepena realizacije projekata i blagovremeno reagovanje u slučaju kašnjenja, a sve u cilju bolje iskorišćenosti kreditnih sredstava i smanjenja troškova finansiranja kao i ostvarivanja očekivanih benefita za crnogorsku ekonomiju i građane.